

Utlåtande 2005:177 RVII (Dnr 325-766/2005, 325-249/2005)

Stockholm som försökskommun gällande egen normgivning för socialbidrag

Motion av Kristina Axén Olin (m) (2005:23)

Skärpning av kraven för socialbidrag

Motion av Jan Björklund m.fl. (fp) (2005:2)

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande
Motionerna (2005:23) av Kristina Axén Olin (m) samt (2005:29)
av Jan Björklund m.fl. (fp) avslås.

Föredragande borgarrådet Margareta Olofsson anför följande.

Bakgrund

Stockholm som försökskommun gällande egen normgivning för socialbidrag

Kristina Axén Olin (m) föreslår i en motion (2005:23) att kommunfullmäktige ska begära hos regeringen att Stockholm blir försökskommun för självbestämmande över normgivningen för socialbidragen och samtidigt genomföra försök med en jobbgaranti. Avsikten är att förhindra en utveckling med ökande kostnader för socialbidragen och utgångspunkten i förslaget är att det ska löna sig att arbeta. Tillsammans med sänkta skatter på arbete och företagande ska detta uppnås genom en stramare bidragsgivning till dem som inte arbetar.

Skärpning av kraven för socialbidrag

I en motion (2005:2) till kommunfullmäktige föreslår Jan Björklund m.fl. (fp) en skärpning av kraven för socialbidrag. Förslagsställarna anser att den kraftiga ökningen av antalet stockholmare som är beroende av socialbidrag är mycket oroande och att behovet av nya arbetsmetoder för att minska bidragsberoendet är akut. I motionen pekas på undantag där bidragsberoendet minskar och slutsatsen dras att när socialtjänsten ställer krav på den som får socialbidrag, leder det till att fler får jobb.

I motionen föreslås att en jobbgaranti enligt Skärholmsmodellen ska införas i hela Stockholm, att stadens riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd ska revideras för att göra kravet på arbete tydligt samt att regeringen ska uppvaktas om en skärpning av socialtjänstlagen. Förslagsställarna vill vidare föra över medel från försörjningsstöd till arbetsmarknadsåtgärder och framför slutligen att i de fall där det finns starka medicinska skäl bör det göras en utredning för att se om personen borde ha en annan stödform, som sjukbidrag eller sjukpension.

Remisser

Stockholm som försökskommun gällande egen normgivning för socialbidrag

Motionen har remitterats till stadsledningskontoret, socialtjänstnämnden samt till stadsdelsnämnderna Farsta, Kista och Norrmalm.

Stadsledningskontoret anser att orsakerna till det senaste årets ökning av antalet personer som har ekonomiskt bistånd är flera, men att de viktigaste torde vara en ökad arbetslöshet och försäkringskassans stramare bedömning av sjukskrivningar. De viktigaste målgrupperna att nå är ungdomar och långtidsarbetslösa för att på så sätt undvika ett längre behov av försörjningsstöd. Det finns i stadsdelsnämnderna olika former för att arbeta med dessa målgrupper t.ex. samverkansprojekt med arbetsförmedlingen och försäkringskassan. Det är viktigt med en effektiv, målinriktad och snabb handläggning. En översyn pågår av resursfördelningsmodellen för handläggning av ekonomiskt bistånd, med målet att bättre fördela medlen utifrån behoven i stadsdelsnämnderna. I det strategiska ärendet för 2006-2008 har för ekonomiskt bistånd angetts att fler metoder behöver utvecklas för att staden bättre ska kunna följa upp att de insatser som görs ger önskad verkan.

Socialtjänstnämnden delar motionärens oro både när det gäller den ökade arbetslösheten och när det gäller ökningen av bidragstagare och kostnader för ekonomiskt bistånd. Nämnden kan dock inte ställa sig bakom förslaget i den

del som gäller självbestämmande över normgivningen. Nämnden anser att självbestämmande över socialbidragsnormen i syfte att kunna tillämpa en stramare bidragsutgivning blir svårt att motivera. En bidragssänkning i syfte att öka drivkraften hos den enskilde riskerar att bli missriktad. För vuxna personer utan barn är det dessutom nästan alltid mer lönsamt att arbeta jämfört med att leva på försörjningsstöd. En sänkning av bidragen skulle innebära en ökad ekonomisk utsatthet för barnen och risk för sämre uppväxtvillkor. Nämnden är inte negativ till förslag om jobbgaranti men anser att pågående satsningar runt om i staden bör utvärderas och förutsättningar och kostnader för ett sådant åtagande bör utredas närmare.

Farsta stadsdelsnämnd avstår från att ta ställning till förslaget.

Kista stadsdelsnämnd anser att riksnormen möjliggjort ett tydligare socialt arbete, minskat de sökandes osäkerhet om bidragets storlek och därigenom minskat incidenter i form av hot och våld. Nämnden anser också att Stockholm har ett högre kostnadsläge än resten av landet och att förslaget skulle innebära ytterligare påfrestningar på de ekonomiskt svagaste grupperna. En jobbgaranti kan vara positivt för de personer som står utanför arbetsmarknaden. Nämnden anser att försörjningsstödet bör handhas av Sveriges Riksdag, eftersom det är en del av trygghetssystemet.

Norrmalms stadsdelsnämnd anser att det inte är rimligt att genomföra en restriktivare biståndsbedömning. Riksnormen är utformad så att en rimlig levnadsstandard ska kunna uppnås och nämnden anser att en sänkning av bidraget kommer att resultera i sämre villkor för barn som ingår i hushåll som får försörjningsstöd. Nämnden anser vidare att det är positivt att människor som behöver ekonomiskt bistånd erbjuds sysselsättning med mål om ett självständigt liv. Hårdare bidragsgivning är ingen framkomlig väg om man vill nå självförsörjning.

Skärpning av kraven för socialbidrag

Motionen har remitterats till stadsledningskontoret, socialtjänstnämnden samt till stadsdelsnämnderna Hägersten, Rinkeby och Östermalm.

Stadsledningskontoret ser allvarligt på de senaste årens ökning av antalet personer som uppbär ekonomiskt bistånd i Stockholms stad. Stadsledningskontoret anser att samverkan med försäkringskassa, arbetsförmedling och primärvård är mycket viktigt i arbetet att få fler personer i sysselsättning. Det finns i dagsläget ett flertal metoder för detta. Ett exempel är Jobbcentrum som erbjuder sysselsättning inom fem dagar. En annan metod är Stockholm matchning som ger utbildning inom bristyrken. Stadsledningskontoret anser varken att stadens riktlinjer eller socialtjänstlagen behöver ändras, utan främst tillämp-

ningen. Metoder bör utvecklas, handläggning effektiviseras och varje stadsdelsnämnd behöver se över sina rutiner och arbetsmetoder. Just nu görs översyn av resursfördelningssystemet för handläggning av ekonomiskt bistånd samt arbetsmarknadsåtgärder med målsättning att bättre spegla behov och nå målgrupperna på ett bättre sätt.

Socialtjänstnämnden delar inte uppfattningen att det främst är bristen på krav på den enskilde som ökat kostnader för ekonomiskt bistånd. Socialtjänstnämnden anser att det främst är konjunkturen och situationen på arbetsmarknaden som ligger till grund för detta. Nämnden anser att det finns aktiva insatser för arbetslösa i form av Jobbcentrum och jobbgarantin i Skärholmen, för att nämna exempel. Det saknas evidensbaserad kunskap om vilka arbetssätt och insatser som är verkningsfulla och kostnadseffektiva på kort och lång sikt. Nämnden är i sak inte negativ till förslaget att införa "Skärholmsmodellen" i hela staden, men anser att den behöver utvärderas liksom andra pågående satsningar inom staden. Även förutsättningar och kostnader bör utredas närmare. Socialtjänstnämnden delar inte uppfattningen att stadens riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd bör revideras. Förslaget i motionen strider mot socialtjänstlagens principer om individuell prövning. Nämnden anser inte heller att socialtjänstlagen behöver skärpas.

Hägerstens stadsdelsnämnd anser att samma instans borde ha hand om alla arbetssökande och inte dela upp de arbetssökande i två kategorier; de som har a-kassa tar arbetsförmedlingen hand om och de som behöver mer omfattande stöd tar kommunerna hand om. Länsarbetsnämnderna bör få mer resurser för att kunna bistå alla arbetssökande. Hägerstens stadsdelsnämnd anser att det utifrån socialtjänstlagens nuvarande skrivning inte är möjligt att alla arbetslösa ska kunna arbeta igen inom fem dagar. Det är inte heller möjligt att automatiskt avslå ansökan om försörjningsstöd om någon inte accepterat jobb etc. och understryker vikten av att ha kvar individuella bedömningar för att minska risken för att den enskilde kränks eller inte får sin rätt tillgodosedd. Nämnden anser att någon ändring av lagar eller riktlinjer inte är nödvändig. Nämnden utesluter inte nya arbetssätt, men anser också att det redan finns metoder som kan tillämpas i större utsträckning. Vidare anser nämnden att de som har sjukersättning i nivåer som inte täcker grundtryggheten bör få sin försörjning helt från försäkringskassan istället för att behöva ansöka om kompletterande bistånd från kommunen.

Rinkeby stadsdelsnämnd anser att det inte finns underlag att förändra socialtjänstlagen, då den redan nu tillgodoser behovet om krav för rätten till försörjningsstöd. Nämnden anser inte heller att det finns underlag att revidera stadens riktlinjer i enlighet med motionens förslag. Motionens förslag om att

arbeta mer aktivt med de arbetssökande är inget nytt för nämnden. Stadsdelen har i en rad olika projekt bedrivit bland annat vad som marknadsförs som "Skärholmsmodellen". Motionens förslag att överföra medel från försörjningsstöd till arbetsmarknadsåtgärder och därmed permanenta viss verksamhet och frångå den totala projektfinansieringen är något som nämnden ser som positivt.

Östermalms stadsdelsnämnd anser att det redan finns stöd i socialtjänstlagen att alla som har försörjningsstöd på grund av arbetslöshet ska erbjudas en kompetenshöjande åtgärd som är kopplad till försörjningsstödet. Stadens riktlinjer är inte så tydliga i denna fråga och nämnden anser att de kunde förtydligas och skärpas i enlighet med vad som ges stöd för i socialtjänstlagen. Då skulle arbetet för stadsdelsförvaltningarna underlättas och riktlinjerna skulle också vara ett bättre stöd och ge mer utrymme för att kunna arbeta med inriktning mot att i högre grad ställa krav på prestation.

Mina synpunkter

Socialtjänsten är samhällets skyddsnät för att människor som inte kan försörja sig ska kunna leva på en skälig levnadsnivå och samtidigt få hjälp att hitta långsiktiga lösningar för sin försörjning. Jag anser därför att det är djupt bekymrande att så många människor under så lång tid inte kan försörja sig utan ekonomiskt bistånd. Jag instämmer dock inte i motionärernas förslag till åtgärder som delvis står i strid med socialtjänstlagen och saknar stöd i forskningen.

Jag avvisar förslaget från Kristina Axén Olin (m) om att Stockholm ska ansöka om att bli en försökskommun för egen normgivning. En kommunal norm med stramare regler än riksnormen försämrar rättssäkerheten och ökar den ekonomiska utsattheten för barn i familjer med ekonomiskt bistånd.

Kristina Axén Olins påstående om att arbete inte lönar sig är felaktigt. I själva verket har det aldrig under de senaste 10 till 15 åren varit så olönsamt att "välja" att inte arbeta som det är nu, vilket framgår av en rapport från Socialdepartementet (Ds 2004:5). Därmed inte sagt att mer kan behöva göras för att underlätta för människor med ekonomiskt bistånd att komma in på arbetsmarknaden. Inom den externa delen av kompetensfonden har staden hittills satsat omkring 250 mnkr på ett 40-tal olika arbetsmarknadsprojekt för att underlätta för människor att komma in på arbetsmarknaden. Även en statlig utredning (Direktiv 2005:10) är tillsatt för att utreda hur övergången från socialbidrag till arbete ska kunna underlättas.

Jag delar inte uppfattningen att det är bristen på krav på den enskilde som ökat kostnaderna för ekonomiskt bistånd. I motsats till generella socialförsäkringar bygger rätten till ekonomiskt bistånd på en individuell behovsprövning

utifrån en mängd olika krav och villkor. Genom forskningen vet vi att människor upplever att det är skamligt att söka ekonomiskt bistånd och det är inget som människor väljer om de har alternativ. Det finns inget behov av att skärpa vare sig stadens riktlinjer eller socialtjänstlagen i enlighet med folkpartiets motion, vars förslag om ändrade riktlinjer strider mot socialtjänstlagens principer om individuell behovsbedömning, barnets bästa och kommunens yttersta ansvar.

Orsaken till ökningen av antal personer med ekonomiskt bistånd är främst arbetslösheten och försäkringskassans strikta bedömning av sjukskrivningar. En grundläggande förutsättning för att fler människor ska få arbete är att antalet arbetstillfällen ökar. Från statsmakternas sida aviseras stora satsningar i höstbudgeten för att öka antalet arbetstillfällen. Enligt stadens arbetsmarknadspolitiska riktlinjer har alla verksamheter ett ansvar för det framtida arbetskraftsbehovet. Varje nämnd och bolag ska ha lika många praktikplatser som det finns arbetsenheter, vilket ger möjlighet till ökad förankring på arbetsmarknaden för arbetslösa personer med ekonomiskt bistånd. Staden fortsätter att arbeta för att utveckla arbetet med att motverka ungdomsarbetslösheten och satsa på långtidsarbetslösa i en rad projekt inom ramen för kompetensfonden. Vi är inte heller främmande för att pröva nya grepp som uppsökande verksamhet i samarbete med stadsdelsnämnderna och föreningslivet. I staden pågår ett arbete med olika former av arbetstidsförkortning, vilket ska utvärderas. Om utvärdering visar att kostnaden för sjukfrånvaron minskar kan resurserna omfördelas till fler arbetstillfällen inom prioriterade verksamheter.

Det är också mycket viktigt att utveckla samverkan mellan socialtjänsten, arbetsförmedlingen och försäkringskassan. Som remissinstanserna påpekar prövas olika arbetsmetoder för att öka förvärvsfrekvensen i stadsdelsområdena, många gånger med stöd från stadens kompetensfond. Hittills har det saknats evidensbaserad kunskap om vilka arbetssätt och metoder som är verkningsfulla och effektiva på kort och lång sikt, vilket har gjort det svårare att använda resurserna på ett effektivt sätt. Kompetensfondens projekt kommer emellertid att utvärderas och utifrån resultatet av utvärderingarna avgörs vilka projekt som ska permanentas efter fondens upphörande.

Ett förslag om ny resursfördelning bland annat för arbetsmarknadsåtgärder remissbehandlas för närvarande i staden. Nuvarande modell saknar samvariation med målgruppen för stadens arbetsmarknadsinsatser, varför förslaget är att den ska ändras. Detta bör kunna ge staden bättre möjligheter att arbeta med aktiva åtgärder mot arbetslösheten för de personer som står längst från arbetsmarknaden.

Jag är inte beredd att föreslå att Skärholmsmodellen ska införas i hela staden. Kommunfullmäktige ska besluta om mål och resurser men det är stadsdelsnämnderna själva som ska besluta om arbetsmetoder utifrån lokala förutsättningar. Idag pågår en rad olika projekt i stadsdelsområdena för att minska arbetslösheten och underlätta för människor att gå från försörjningsstöd till arbete. Mycket tyder på att flera av dessa projekt är framgångsrika med att hjälpa människor till arbete. Enligt forsknings- och utvecklingsenhetens utvärdering av Jobbcentrum/ Skärholmsmodellen innehåller verksamheten inga nya arbetsmetoder och det går inte heller att utläsa att Skärholmsmodellen skulle vara effektivare än andra arbetsmetoder. Jag ser det dock som positivt att vi har en gedigen utvärdering av Skärholmsmodellen som kan användas för att utveckla verksamheten.

Staden måste nu fortsätta att utvärdera de metoder som används för att kunna arbeta på ett resurseffektivt sätt, ge de sökande ett gott bemötande och uppfylla socialtjänstlagens grundläggande principer. Jag välkomnar därför att den statliga utredningen om ekonomiskt bistånd även ska kartlägga och analysera de kommunala aktiveringsprogrammen samt utreda vad som avgör om insatser beviljas av arbetsförmedlingen eller kommunen.

Staten bör även ta ett ökat ansvar för alla grupper av arbetslösa och det innebär att personer med försörjningsstöd i ökad utsträckning måste få del av arbetsförmedlingens insatser, framför allt utbildning som leder till stadigvarande försörjning.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Kristina Axén Olin* och *Sten Nordin* (båda m) enligt följande.

Vi föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. bifalla motionerna
2. därutöver anföras.

Socialbidragsberoendet i Stockholm har ökat dramatiskt de senaste åren. Mer än 13000 hushåll är i dag helt eller delvis beroende av socialbidrag för sin försörjning. Majoritetens mål att halvera socialbidragsberoendet till år 2004 misslyckades fullständigt.

Av den socialbidragsstatistik som stadsdelarna regelbundet redovisar framgår tydligt att de stadsdelar som tillämpar Jobbcentrums arbetsmetoder och den så kallade Skärholmsmodellen också hör till dem som har bäst resultat när det gäller att minska antalet bidragshushåll.

Ingenstans i staden ställs så hårda krav på arbete eller annan form av sysselsättning som vid Jobbcentrum i Vårberg. Ingen stadsdel avslår en så stor andel bidragsansökningar som Skärholmen. Vi tolkar detta som ett tydligt bevis för att arbetslinjen inte råder i samma utsträckning över hela staden.

För att lyckas med målet om att minska bidragsberoendet måste nya metoder och nya samarbeten till. En del sådana samarbeten har prövats under den förra borgerliga mandatperioden och givit ett mycket gott resultat. Inte minst har samarbetet med näringsliv och bemanningsföretag bidragit till fler jobb. Flertalet stadsdelsnämnder har lyft upp frågan på dagordningen och startat särskilda projekt för att arbeta med de arbetslösa. Möjligheten att direktupphandla tjänster av bemanningsföretag och andra intressenter i arbetet för att minska bidragsberoendet måste också tillåtas och utnyttjas.

Staden bör uppvakta statsmakten för att få bli försökskommun gällande egen normgivning för socialbidrag. Nya metoder måste få utvecklas i kampen mot bidragsberoendet. De statliga regleringar som i dag gäller fungerar i vissa fall hämmande på det arbetet.

Reservation anfördes av borgarrådet *Lotta Edholm* (fp) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. motionen av Jan Björklund m fl (fp) bifalls
2. därutöver anföras.

Socialbidragsberoendet i Stockholm har ökat dramatiskt de senaste åren. Mer än 13000 hushåll är i dag helt eller delvis beroende av socialbidrag för sin försörjning. Majoritetens mål att halvera socialbidragsberoendet till år 2004 misslyckades fullständigt.

Av USK:s statistik framgår tydligt att de stadsdelar som tillämpar Jobbcentrums arbetsmetoder och den så kallade Skärholmsmodellen också hör till dem som har bäst resultat när det gäller att minska antalet bidragshushåll.

Vi finner stark anledning att se mycket kritiskt på den utvärdering av Skärholmsmodellen som nyligen gjorts av stadens FoU-enhet. Utvärderingen är gjord av en av vänsterpartiets företrädare i kommunfullmäktige, och full av politiskt värdeladdade slutsatser. Att utvärderingen inte kommer fram till att Skärholmsmodellen är lyckad är föga förvånande, men knappast en slutsats att luta sig mot.

Vi delar inte uppfattningen att arbetslinjen i dag råder i alla Stockholms stadsdelar. Ingenstans i staden ställs så hårda krav på arbete eller annan form av sysselsättning som vid Jobbcentrum i Vårberg. Ingen stadsdel avslår en så stor andel bidragsansökningar som Skärholmen. Vi tolkar detta som ett tydligt bevis för att arbetslinjen inte råder i samma utsträckning över hela staden.

När det gäller avslagen är det tydligt att stadsdelar med högre krav för den som erhåller försörjningsstöd också toppar avslagsstatistiken. En tydligare lagstiftning skulle sannolikt öka pressen på stadsdelar och andra kommuner i landet att avslå an-

sökningar där personer nekar delta i aktiviteter som motprestation. Självklart ska var och en som uppfyller kriterierna för att erhålla socialbidrag få detta även i framtiden, förutsatt att man uppfyller de krav som ställs.

När det gäller motionen om egen normgivning för socialbidrag delar vi motionärens åsikter att en jobbgaranti ska införas i hela staden som ett led i arbetet med att få fler människor att gå från bidragsberoende till egen försörjning genom arbete. Vi delar också motionärens syn att det alltid måste löna sig att arbeta.

Motionärens förslag om att ge kommuner självbestämmande över normgivningen i socialbidragen är emellertid tveksamt av flera skäl. Staden måste på ett mer aktivt sätt än i dag arbeta med att få människor att gå från bidragsberoende till arbete. Men socialbidraget utgör det yttersta skyddsnätet för människor som av olika skäl inte klarar sin och sin familjs försörjning genom arbete. Därför är det av stor vikt att normen sätts på en nivå som möjliggör en skälig levnadsstandard.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet *Viviann Gunnarsson* (mp) enligt följande.

Miljöpartiet förespråkar en samordning av dagens olika trygghetssystem till ett enklare system, som ska administreras av en och samma myndighet. Detta skulle minska risken för godtycklighet och orättvisor som finns mellan olika system idag. Det är svårt att göra utredning och biståndsbedömning på ett rättvist sätt, medborgarna kan även uppleva att dessa kränker deras integritet.

Detta ekonomiska grundtrygghetssystem innebär att alla som saknar inkomst ska vara garanterade ett stöd som det går att leva på. Detta ska vara oberoende av vilken inkomst man haft tidigare och vilken orsaken är till att man saknar inkomst.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

Motionerna (2005:23) av Kristina Axén Olin (m) samt (2005:29) av Jan Björklund m.fl. (fp) avslås.

Stockholm den 21 september 2005

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNIKA BILLSTRÖM

Margareta Olofsson

Kerstin Tillkvist

Reservation anfördes av *Kristina Axén Olin, Sten Nordin, Kristina Alvendal* och *Peter Lundén-Welden* (alla m) med hänvisning till reservationen av (m) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av *Lotta Edholm* och *Ulf Fridebäck* (båda fp) med hänvisning till reservationen av (fp) i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande gjordes av *Åsa Romson* (mp) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (mp) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Stockholm som försökskommun gällande egen normgivning för socialbidrag

Kristina Axén Olin föreslår i en motion (2005:23) att kommunfullmäktige ska hemställa hos regeringen om att göra Stockholm till en försökskommun avseende självbestämmande över normgivningen för socialbidragen och samtidigt genomföra försök med en jobbgaranti. Avsikten är att förhindra en utveckling med ökande kostnader för socialbidragen och utgångspunkten i förslaget är att det ska löna sig att arbeta. Tillsammans med sänkta skatter på arbete och företagande ska detta uppnås genom en stramare bidragsgivning till dem som inte arbetar, *bilaga 2*.

Skärpning av kraven för socialbidrag

I en motion (2005:2) till kommunfullmäktige föreslår Jan Björklund m.fl. (fp) en skärpning av kraven för socialbidrag. Förslagsställarna anser att den kraftiga ökningen av antalet stockholmare som är beroende av socialbidrag är mycket oroande och att behovet av nya arbetsmetoder för att minska bidragsberoendet är akut. I motionen pekas på undantag där bidragsberoendet minskar och slutsatsen dras att när socialtjänsten ställer krav på den som får socialbidrag, leder det till att fler får jobb.

I motionen föreslås att en jobbgaranti enligt Skärholmsmodellen ska införas i hela Stockholm, att stadens riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd ska revideras för att göra kravet på arbete tydligt samt att regeringen ska uppvaktas om en skärpning av socialtjänstlagen. Förslagsställarna vill vidare föra över medel från försörjningsstöd till arbetsmarknadsåtgärder och framför slutligen att man i de fall där det finns starka medicinska skäl bör göra en utredning för att se om personen borde ha en annan stödform, som sjukbidrag eller sjukpension, *bilaga 3*.

REMISSER

Stockholm som försökskommun gällande egen normgivning för socialbidrag

Motionen har remitterats till stadsledningskontoret, socialtjänstnämnden samt stadsdelsnämnderna Farsta, Kista och Norrmalm.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande av den 15 juni 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Enligt socialtjänstlagen är var och en i första hand skyldig att själv försöka tillgodose sitt behov. Socialtjänsten ska hjälpa den enskilde att uppnå egen försörjning. Ekonomiskt bistånd ska enbart vara en tillfällig hjälp för att tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå. Det som betecknas som skäliga levnadsomkostnader, riksnormen, anges i lagen och följer Konsumentverkets beräkningar och uppdateras årligen av regeringen.

Det senaste året har antalet personer som uppbär ekonomiskt bistånd ökat i Stockholms stad. Orsakerna är flera, de viktigaste torde dock vara en ökad arbetslöshet och försäkringskassans stramare bedömning av sjukskrivningar. Ökningen av antalet biståndstagare har dämpats något under de första månaderna 2005 i jämförelse med 2004. Antalet arbetslösa bidragstagare utan ersättning och antalet sjukskrivna 0-klassade ökar inte längre lika snabbt och antalet SFI-studerande med ekonomiskt bistånd minskar. Enligt länsarbetsnämnden kommer arbetslösheten i länet att minska under 2005 jämfört med 2004. Det borde kunna innebära att fler som uppbär ekonomiskt bistånd kan uppnå egen försörjning.

Det är mycket viktigt att antalet personer som uppbär ekonomiskt bistånd i staden kan minskas. De viktigaste målgrupperna att nå är ungdomar och långtidsarbetslösa för att på så sätt undvika ett längre bidragsberoende. Det finns i stadsdelsnämnderna olika former för att arbeta med dessa målgrupper t.ex. samverkansprojekt med bl.a. arbetsförmedlingen och försäkringskassan. Tillsammans med dessa behöver stadsdelsnämnderna utarbeta samarbetsformer lokalt för att åstadkomma att personer med arbetslöshetsrelaterade försörjningshinder i högre grad kommer ut i arbetslivet och att de som inte kan arbeta p.g.a. sjukdom får möjlighet att bli sjukskrivna istället för att bli hänvisade till att ansöka om ekonomiskt bistånd.

Skilnaderna i sysselsättning mellan olika stadsdelsområden har under flera år ökat. Den nuvarande fördelningsnyckeln för arbetsmarknadsåtgärder grundar sig på variabler som inte helt speglar de målgrupper som staden ska arbeta med enligt gällande styrdokument för stadens arbetsmarknadsåtgärder. En översyn sker nu av resursfördelningsmodellen för arbetsmarknadsåtgärder med målet att fördela medel som bättre speglar målgruppens behov.

Enligt socialtjänstlagen 4 kap. § 4 får socialnämnden begära att den som uppbär försörjningsstöd under viss tid ska delta i av nämnden anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet. Om den enskilde utan godtagbart skäl avböjer att delta får fortsatt försörjningsstöd vägras eller nedsättas enligt 4 kap. § 5. Det är viktigt med en effektiv, målinriktad och snabb handläggning. Det pågår nu en översyn av resursfördelningsmodellen för handläggning av ekonomiskt bistånd, med målet att bättre fördela medlen utifrån behoven i stadsdelsnämnderna. I det strategiska ärendet för år 2006-2008 har för verksamhetsområdet ekonomiskt bistånd angetts att fler metoder

behöver utvecklas för att staden bättre ska kunna följa upp att de insatser som görs ger önskad verkan.

Socialtjänstnämnden beslöt den 19 maj 2005 att överlämna och åberopa tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av vice ordföranden *Peter Lundén-Welden m.fl.* (m), bilaga 1.

Reservation anfördes av ledamöterna *Ann-Katrin Åslund m.fl.* (fp) och tjänstgörande ersättaren *Hardy Hedman* (kd), bilaga 1.

Socialtjänstförvaltningens tjänsteutlåtande av den 20 april 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen delar förslagsställarens oro både när det gäller den ökade arbetslösheten och när det gäller ökningen av bidragstagare och kostnader för ekonomiskt bistånd. Den samtidiga ökningen kan förklaras med att det som främst påverkar bidragsutvecklingen är konjunkturen och situationen på arbetsmarknaden. Även övervältringen av uppgifter och kostnader från staten till kommunerna är en bidragande orsak till ökningen av antalet bidragstagare. Utestängningen från de statliga ersättningssystemen och arbetsmarknadsinsatserna medför att allt fler, och under längre tid, hänvisas till kommunens yttersta ansvar. Exempelvis har antalet bidragstagare som är sjukskrivna och saknar sjukpenning från Försäkringskassan ökat från 740 i maj 2003 till 1597 i mars 2005, antalet har alltså mer än fördubblats.

Allmänt

Ekonomiskt bistånd, tidigare benämnt socialbidrag, är välfärdssystemens yttersta skyddsnät. Det ska vara ett komplement till socialförsäkringarna och ge hjälp när generella stödformer är otillräckliga eller inte kan lämnas. Biståndets uppgift är att träda in tillfälligtvis vid korta perioder av försörjningsproblem.

Ekonomiskt bistånd består av två delar, *försörjningsstöd* och *övrigt ekonomiskt bistånd*. Övrigt ekonomiskt bistånd kan exempelvis avse kostnader för medicin, tandvård eller begravning. I motionen föreslås att Stockholms stad skulle vara självbestämmande över bidragsnormen inom försörjningsstödet.

Av 4 kap. 3 § SoL framgår att försörjningsstöd lämnas för skäligena kostnader till följande:

1. Livsmedel, kläder och skor, lek och fritid, förbrukningsvaror, hälsa och hygien samt dagstidning, telefon och TV-avgift.

Vad som är skäligena kostnader beräknas enligt en för hela riket gällande norm (riksnorm).

2. Boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring samt medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa.

Bistånd enligt 2. ges för skäligen kostnader efter en individuell bedömning.

Försörjningsstödet är alltså uppdelat i en *riksnorm* och i en del som avser rätt till bistånd för faktiska, skäligen kostnader för ett antal andra regelbundet återkommande behovsposter.

Stockholmsnorm

Bestämmelser om riksnormen finns dels i socialtjänstlagen och dels i 2 kap. socialtjänstförordningen. Riksnormen fastställs varje år av regeringen genom en ändring i socialtjänstförordningen. Beloppen för de olika konsumtionsposterna som ingår i riksnormen grundar sig på konsumtions- och prisstudier som Konsumentverket gör. Kostnadsberäkningarna ska återspegla en skälig konsumtionsnivå, dvs. varken en miniminivå eller lyxnivå. Enligt Konsumentverket ska beloppen täcka kostnader för de produkter som bör finnas i ett hushåll för att man på ett tillfredsställande sätt ska kunna klara vardagens behov. I år sänktes riksnormen något för första gången sedan den infördes. Mer oroande än kostnadsökningar inom riksnormens ram är enligt förvaltningens bedömning snarare kostnadsutvecklingen när det gäller försörjningsstödet andra del, där bidraget ska beviljas för faktiska kostnader. Starkt oroande är framförallt kostnadsutvecklingen när det gäller kostnader för olika boenden och hushållsel. Oroande är även utvecklingen när det gäller domstolarnas tolkning av vad som är en skälig nivå när det exempelvis gäller bistånd till tandvård.

Riksnormen har tillämpats sedan 1998, dessförinnan fick kommunerna själva besluta om normen för socialbidrag. Då detta kunde innebära skillnader mellan olika kommuner blev normbeloppen ofta föremål för missnöje och överklaganden, vilket i sin tur medförde en betydande extra administration för nämnderna. Följden blev också att det praktiken var förvaltningsdomstolarna som avgjorde nivån på den skäliga levnadsnivån, vilket inte alltid var till fördel för kommunen. Förvaltningens uppfattning är att riksnormen har vunnit något större acceptans hos de sökande, möjligen på grund av att den uppfattas som mer rättvis, och att normbeloppen i sig mindre blivit föremål för diskussion och överklaganden. Detta kan ur ett handläggningskostnadsperspektiv anses som positivt.

Så som förvaltningen tolkar förslaget om självbestämmande över normen är syftet att kunna tillämpa en stramare bidragsutgivning, vilket följaktligen skulle innebära en sänkning i förhållande till riksnormen. Förvaltningens bedömning är att det är tveksamt om en sänkning av riksnormen skulle medföra några betydande fördelar för bidragsutvecklingen. Eftersom riksnormen ska återspegla en skälig konsumtionsnivå och Stockholm fortfarande har jämförelsevis höga levnadsomkostnader inom riksnormens ram, framförallt när det gäller livsmedel, skulle det förmodligen vara svårt att motivera och få gehör för någon större nivå-sänkning. Detta medför att ett självbestämmande över normen troligtvis inte skulle påverka kostnaderna och öka det ekonomiska incitamentet att bli självförsörjande i någon större utsträckning.

Bedömningen är att en normsänkning med syfte att öka drivkraften hos den enskilde att bli självförsörjande genom arbete, att det ska löna sig att arbeta, riskerar att bli missriktad. I dagsläget är det främst bidragstagare med stor försörjningsbörda för barn som riskerar att inte uppnå en bättre ekonomisk situation genom arbete. För vuxna personer utan barn är det nästan alltid mer lönsamt att arbeta jämfört med att leva på försörjningsstöd. Sannolikt skulle alltså en normsänkning inte direkt påverka det ekonomiska incitamentet för majoriteten av bidragstagarna eftersom detta redan finns. En sänkning av normnivån träffar dessutom inte bara de vuxna som kan ha en möjlighet att påverka sin situation utan även barnen som är beroende av de vuxna för sin försörjning. För dessa barn kan en normsänkning komma att innebära en ökad ekonomisk utsatthet och risk för sämre uppväxtvillkor, vilket inte kan anses vara förenligt med det barnperspektiv som är inskrivet i socialtjänstlagen.

Sammantaget medför ovan framförda synpunkter att förvaltningen inte kan ställa sig bakom förslaget i den del som gäller självbestämmande över normgivningen.

Jobbgaranti

I motionen föreslås också att en jobbgaranti ska införas på försök och utgångspunkten i detta förslag överensstämmer med förvaltningens uppfattning om vikten av att tillhandahålla effektiva insatser framför passivt bidragstagande. Förvaltningen är i sak inte negativ till förslaget men innan ett beslut om en åtgärd inom ramen för en garanti fattas, bör även redan pågående satsningar runt om i staden utvärderas och förutsättningar och kostnader för ett sådant åtagande utredas närmare.

Socialtjänstens uppdrag är att stötta bidragssökande till självförsörjning. Förvaltningens bedömning är att denna målsättning bäst kan uppnås genom att det ställs realistiska krav på den enskilde och genom att samhället tillhandahåller verksamma insatser både för att rehabilitera icke arbetsföra personer och för att stärka arbetsföra personers anställningsbarhet och möjligheter på arbetsmarknaden. För att uppnå detta krävs sannolikt en ökad och mer strukturerad samverkan kring individen mellan myndigheter och olika kompetenser.

Farsta stadsdelsnämnd beslöt den 17 maj 2005 att överlämna och åberopa tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av ledamoten *Birgitta Holm m fl* (m), som yrkade att motionen skulle tillstyrkas.

Särskilt uttalande gjordes av ledamöterna *Birgitta Holm m fl* (m) och *Bertil Fredriksson* (kd), bilaga 1.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande av den 23 mars 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Att hemställa hos regeringen om att göra Stockholm till en försökskommun är en fråga som förvaltningen inte har möjlighet att utreda och ta ställning till. Farsta stadsdelsförvaltning har under sista året lagt ned stor kraft på att förbättra handläggningen av ärenden som rör försörjningsstöd. Att ge sökanden mer stöd och tydligare krav är viktiga delar i det nya arbetssättet. Arbetsforum Sydost har startat med "Skärholmsmodellen" som förebild.

Frågan om att minska kostnader för försörjningsstöd är mycket angelägen. Mycket går att påverka inom det nu befintliga regelverket. Vilka nya möjligheter som det föreslagna försöket skulle leda till kan förvaltningen inte överblicka. Förvaltningen avstår därmed från att ta ställning till förslaget.

Kista stadsdelsnämnd beslöt den 19 maj 2005 överlämna och åberopa tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av vice ordförande *Birgitta Wahlman m.fl.* (m) och ledamot *Carina Andersdotter-Sommar m.fl.* (kd), bilaga 1.

Särskilt uttalande gjordes av ordförande *Margarita Pulido* (s), bilaga 1.

Särskilt uttalande gjordes även av ledamot *Lars-Ove Gavelin* (fp), bilaga 1.

Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande av den 29 april 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Innan riksnormen infördes hade den enskilde möjlighet att överklaga normens storlek till förvaltningsdomstol. Så skedde i ett stort antal ärenden. I och med införandet av riksnormen blev socialbidraget förutsägbart för den enskilde på ett annat sätt än tidigare. Förvaltningens bedömning är att detta möjliggjort tydligare socialt arbete. Dessutom har det minskat de sökandes osäkerhet om bidragets storlek och därigenom har incidenter i form av hot och våld kunnat minskas.

Riksdagen beslutar om villkor och nivåer för andra ekonomiska trygghetssystem, bl.a. sjukförsäkringar och pensioner, ersättning från arbetslöshetskassa, kontant arbetsmarknadsstöd, studiebidrag och bostadsbidrag. Utformningen av de ekonomiska trygghetssystemen hör till de faktorer som är av betydelse för hur många människor som blir beroende av socialtjänstens bistånd. Det är endast riksdagen som kan samordna och justera de olika trygghetssystemens inbördes förhållanden till varandra.

Stockholm har ett högre kostnadsläge än övriga riket. En särskild norm för Stockholm skulle därför, om den blir lägre än riksnormen, innebära ytterligare påfrestningar på stadens ekonomiskt svagaste grupper.

Den väsentligaste posten när socialbidrag beräknas är inte normens storlek utan boendekostnaden. Normen för ensamstående är 3 360 kronor och den genomsnittliga hyran för en ensamstående beräknas till 4 650 kronor. För att påverka normen sammanlagda storlek krävs därför förhållandevis stora förändringar.

För de som inte kommit in på arbetsmarknaden är socialbidrag och bostadsbidrag en viktig del av inkomststødet. Nackdelen är dock en 100 % marginaleffekt på inkomster upp till socialbidragsnormen. Införandet av en jobbgaranti är något som skulle kunna vara positivt för personer som står utanför arbetsmarknaden. Det måste dock understrykas att många av de personer som idag får socialbidrag har sysselsättning men begränsade inkomster. Det gäller t.ex. de som studerar SFI (svenska för invandrade). Det skulle därför vara bra att utreda hur och för vilka grupper en jobbgaranti skulle vara verkningsfull.

Förvaltningen anser att då försörjningsstödet är en del av det ekonomiska trygghetssystemet så bör det handhas av Sveriges Riksdag. Delarna i systemet är beroende av och påverkar varandra.

Norrmalms stadsdelsnämnd beslöt den 19 maj 2005 att överlämna och åberopa tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av vice ordföranden *Inge-Britt Lundin m.fl.* (fp), ledamoten *Sebastian Cederschiöld m.fl.* (m), bilaga 1.

Reservation anfördes av ledamoten *Anders Broberg* (kd), bilaga 1.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande av den 9 maj 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Den del av försörjningsstödet som utgör riksnormen omfattar sex budgetposter för vuxna och sju poster för barn och ungdomar. Beloppen till behovsposterna i Stockholms stad är valda så att inget hushåll vid något tillfälle beviljas ett lägre belopp än vad riksnormen anger. För år 2005 ligger normen för försörjningsstöd i Stockholms stad på 3 360 kr för ensamstående vuxna, 5 590 för makar/sammanboenden samt mellan 1 790 och 2 560 kronor för barn och ungdomar, beroende på ålder. Utöver normbeloppen lämnas försörjningsstöd för boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring samt medlemskap i fackförening eller arbetslöshetskassa. Övrigt försörjningsstöd kan också lämnas för enstaka utgifter som tandvård och läkarbesök.

Av 4 kap 4 § SoL framgår att den som uppbär försörjningsstöd ska delta i av nämnden anvisad praktik eller annan kompetenshöjande åtgärd. I 4 kap 5 § SoL anges

att om den enskilde utan godtagbart skäl avböjer att delta i av nämnden anvisad verksamhet får fortsatt försörjningsstöd vägras eller nedsättas. Således ges inom ramen för lagstiftningen möjligheter att kräva motprestationer i form av t.ex. praktik eller arbetsutbildning av den som får försörjningsstöd.

Stockholms stad har under perioden 1999-2004 haft som mål att halvera antalet vuxna bidragstagare från 1999 års nivå. Fram till år 2006 ska ytterligare ansträngningar göras för att uppnå målet, bl. a. genom effektiviserade arbetssätt och rutiner samt utökad samverkan med arbetsförmedling och försäkringskassa. Antalet hushåll som fick försörjningsstöd på Norrmalm var under år 2003 i genomsnitt 343 hushåll per månad, en siffra som under år 2004 ökade till i genomsnitt 370 hushåll per månad. De största grupperna bland dem som får försörjningsstöd är de som är arbetslösa, de som har för låg ersättning från försäkringskassan samt de med socialmedicinska skäl.

Förvaltningen arbetar intensivt för att minska antalet hushåll som får försörjningsstöd. Målet med alla åtgärder är att de ska leda till individens självförsörjning i ett långsiktigt perspektiv. Förvaltningens erfarenhet är att individer som hamnat i en situation med behov av ekonomiskt bistånd i hög grad är motiverade att förändra sin situation till att bli oberoende av bidrag.

Av de hushåll som i januari 2005 erhöll försörjningsstöd inom Norrmalms stadsdel var 16 % hushåll med barn. Motsvarande siffra för staden som helhet var samma månad 36 %. Riksnormen för försörjningsstöd är utformad så att en rimlig levnadsstandard ska kunna uppnås. Om denna försämrats genom restriktivare bidragsgivning befärrar förvaltningen att barn som ingår i hushåll som får försörjningsstöd kommer att få försämrade livsvillkor. Förvaltningen anser inte att det är rimligt.

Om förslaget om jobbgaranti anser förvaltningen att det är positivt att människor som är beroende av ekonomiskt bistånd erbjuds sysselsättning med det långsiktiga målet att kunna leva ett självständigt liv oberoende av bidrag. Norrmalms stadsdelsnämnd erbjuder redan i dag olika insatser med målet att uppnå bidragsoberoende. Under handledning av arbetskonsulenter erbjuds individanpassade lösningar som arbetsutbildning, praktik och OSA-anställningar.

Sammanfattningsvis anser förvaltningen att det inom ramen för befintlig lagstiftning om försörjningsstöd ges utrymme att ställa krav på den som får försörjningsstöd och att möjligheter till att avbryta, minska eller avslå utbetalning av pengar finns. Förvaltningen anser därför att det inte finns skäl att göra någon generell minskning av biståndsnormen, eftersom det även skulle drabba dem som anstränger sig för att bli oberoende av bidrag. Ett reducerat försörjningsstöd skulle troligen leda till försämrade levnadsvillkor framför allt för de barn som ingår i familjer som får försörjningsstöd. Förvaltningen håller med Kristina Axén Olin (m) om att det är angeläget att få mottagare av försörjningsstöd till självförsörjning så fort som möjligt men anser inte att en hårdare bidragsgivning är en framkomlig väg.

Skärpning av kraven för socialbidrag

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialtjänstnämnden, stadsdelsnämnderna Hägersten, Rinkeby och Östermalm.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande av den 15 juni 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret ser allvarligt på de senaste årens ökning av antalet personer som har ekonomiskt bistånd i Stockholms stad. I mars 2005 fick 13 000 hushåll 93 miljoner kronor i ekonomiskt bistånd. I jämförelse med mars 2004 är det en ökning av antalet hushåll med 2,4 % och kostnaden har ökat med 0,4 %. Ökningstakten har dock dämpats under 2005 vilket kan hänföras till att antalet arbetslösa bidragstagare utan ersättning och antalet sjukskrivna 0-klassade inte ökar lika snabbt längre och att antalet SFI-studerande med ekonomiskt bistånd minskar.

För personer som uppbär ekonomiskt bistånd p.g.a. arbetslöshetsrelaterade försörjningshinder är orsaken främst konjunkturberoende medan det för personer med socialmedicinska hinder kan antas vara strukturella faktorer och förändringar av andra myndigheters arbetssätt som är den främsta orsaken. Samverkan med försäkringskassa, arbetsförmedling och primärvård är mycket viktigt i arbetet att få fler personer i sysselsättning. Detta kan ske på flera sätt.

För att minska behovet av bistånd arbetar stadsdelsnämnderna mot de olika målgrupperna med olika metoder, t.ex. genom Jobbcentrum och Stockholm Matchning. Målgruppen är främst ungdomar och personer som är sjukskrivna men inte får ersättning från försäkringskassan. Jobbcentrum i Skärholmen erbjuder alla nya arbetssökande som söker ekonomiskt bistånd i stadsdelsnämnderna Skärholmen, Älvsjö, Hägersten och Liljeholmen ett arbete eller annan sysselsättning inom fem dagar. Olika projekt har drivits tillsammans med arbetsförmedlingen för att hjälpa långtidsarbetslösa ungdomar. Under 2004 har 269 ungdomar fått hjälp och av dessa har 67 % fått arbete. Stockholm Matchning ger utbildningar inom bristyrken till personer som har ekonomiskt bistånd. Av de 149 personer som deltagit i utbildningarna under 2004 slutförde 84 personer utbildningen med godkänt resultat och har fått arbete.

Stockholms stad har som mål att under perioden 1999 till och med 2006, halvera antalet personer som har ekonomiskt bistånd. I nuläget är det ingen stadsdelsnämnd som uppnår det målet, men flera stadsdelsnämnder ligger nära. Kista är den stadsdelsnämnd som ligger närmast. Även Skärholmen och Älvsjö, som båda deltagit i Jobbcentrums arbete ligger nära målet, men Hägersten och Liljeholmen ligger långt från målet trots deltagande i Jobbcentrum. I hela staden har antalet personer med ekonomiskt bistånd i mars 2005 minskat med 35 % sedan 1999.

Det är angeläget att bevaka utvecklingen av antalet personer som har ekonomiskt bistånd samt tillhörande kostnader. Utvecklingen under 2004 var oroväckande, men i år verkar ökningen dämpas något. Stadsdelsnämndernas arbete med att utveckla meto-

der och samarbete med andra aktörer för att minska antalet personer med ekonomiskt bistånd måste fortgå. Det bör dock fortfarande ske utifrån stadsdelsnämndernas egna behov och speciella förutsättningar.

Stadsledningskontoret anser inte att det är stadens riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd eller socialtjänstlagen som behöver förändras utan främst tillämpningen. Metoder bör utvecklas för att fånga upp målgrupperna och samarbete med andra aktörer är mycket viktigt. Handläggningen måste effektiviseras och varje stadsdelsnämnd se över sina rutiner och arbetsmetoder. Översyner görs nu av resursfördelningssystemen för handläggning av ekonomiskt bistånd samt arbetsmarknadsåtgärder. Målet är att dessa bättre ska spegla behoven i stadsdelsnämnderna och nå målgrupperna.

Socialtjänstnämnden beslöt den 19 april 2005 att överlämna och återropa tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av vice ordföranden *Peter Lundén-Welden m.fl.* (m), ledamöterna *Ann-Katrin Åslund m.fl.* (fp) och ledamoten *Désirée Pethrus Engström* (kd), bilaga 1.

Socialtjänstförvaltningens tjänsteutlåtande av den 15 mars 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen delar förslagsställarnas oro när det gäller ökningen av såväl antalet bidragstagare som ökningen av kostnader för ekonomiskt bistånd. Förvaltningen delar dock inte uppfattningen att det primärt är bristen på krav på den enskilde som är den främsta orsaken. Förvaltningens uppfattning är att det som främst påverkar utvecklingen när det gäller personer som söker bidrag på grund av arbetslöshet är konjunkturen och situationen på arbetsmarknaden. Andra viktiga faktorer som påverkar antalet bidragstagare är försvagningarna i de generella socialförsäkringssystemen, som medför att allt fler hamnar utanför dessa och hänvisas till samhällets yttersta skyddsnät i form av försörjningsstöd, och bristen på strukturerad samverkan kring den enskilde mellan olika myndigheter och kompetenser.

Lagstiftaren har givit socialtjänsten ett tvådelat uppdrag, dels hjälp till egen försörjning och dels ekonomiskt bistånd på vägen dit. Förvaltningens uppfattning är att den sk. arbetslinjen med krav på den bidragssökande är rådande i staden som helhet samt att det görs stora ansträngningar för att kunna tillhandahålla verksamma insatser för att stärka den enskildes anställningsbarhet och möjligheter på arbetsmarknaden. Ett intensivt arbete med att utveckla och sprida metoder när det gäller att stötta bidragssökande till självförsörjning har pågått runt om i staden de senaste åren.

Metodutvecklingsarbetet har bedrivits både inom ramen för reguljära verksamheter då det redan idag finns möjlighet för stadsdelsnämnderna att använda medel i försörjningsstödsanslaget till aktiva insatser för arbetslösa, och med projektmedel från

EU eller genom olika satsningar, såsom storstadssatsningen, halveringsmålssatsningen, och nu inom Kompetensfondens ram. Som ett resultat har en rad verksamheter och arbetssätt utvecklats runt om i staden, varav Jobbcentrum och jobbgarantin i Skärholmen är ett exempel. De insatser som bedrivs i staden har sannolikt kommit många enskilda till nytta men det saknas dock fortfarande evidensbaserad kunskap om vilka arbetssätt och insatser som är verkningsfulla och mest kostnadseffektiva på kort och lång sikt.

I motionen föreslås att en jobbgaranti enligt Skärholmsmodellen ska införas i hela Stockholm. Utgångspunkten i detta förslag överensstämmer med förvaltningens uppfattning om vikten av att tillhandahålla effektiva insatser framför passivt bidragstagande och förvaltningen är i sak inte negativ till förslaget. Innan ett sådant beslut fattas bör dock alla pågående satsningar runt om i staden, inklusive Skärholmsmodellen, utvärderas. Dessutom bör förutsättningarna och kostnaderna för en generell jobbgaranti utredas närmare och det bör klargöras om en allmän jobbgaranti ryms inom den kommunala kompetensen enligt kommunallagen.

I motionen föreslås vidare att stadens riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd ska revideras för att göra kravet på arbete tydligt. En formulering i enlighet med förslaget, *"Personer som inte accepterar ett erbjudet jobb, praktik eller utbildning får inte beviljas försörjningsstöd"*, bedöms dock varken vara lämpligt eller möjligt. En sådan formulering skulle försätta beslutsfattarna i ett ohållbart dilemma eftersom det strider mot socialtjänstlagens principer om individuell prövning, barnets bästa och kommunens yttersta ansvar.

När det slutligen gäller förslaget att uppvakta regeringen om en skärpning av socialtjänstlagen för att kunna ställa krav på de bidragssökande, bedöms detta inte vara nödvändigt. Lagen och rättspraxis ger redan i dag ett sådant utrymme utöver vad som anges i 4 kap 4§. Under 2004 fattades 4931 avslagsbeslut i Stockholms stad med motiveringen att den sökande inte uppfyllde kraven, dvs. inte bedömdes stå till arbetsmarknadens förfogande i tillräcklig utsträckning.

Hägerstens stadsdelnämnd beslöt den 14 april 2005 att överlämna och åberopa tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av vice ordförande *Abit Dundar m.fl.* (fp), bilaga 1.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten *Bengt Sundell m.fl.* (v), bilaga 1.

Hägerstens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande av den 1 april 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Kommunernas ansvar för de arbetslösa

Under senare år har kommunerna börjat ta en allt större del av ansvaret för arbetslösheten. Det finns idag en tydlig uppdelning av de arbetslösa, där arbetsförmedlingarna endast ägnar sig åt dem som har a-kassa, dvs. personer som relativt nyligen haft arbete, medan kommunerna tar hand om de övriga, dvs personer som ofta behöver mer omfattande stöd och hjälp för att ta sig in på arbetsmarknaden. Förvaltningens principiella uppfattning är att samma instans borde ha hand om alla arbetssökande, oavsett vilka insatser de är i behov av för att få arbete. Länsarbetsnämnderna borde därför få resurser att bistå alla kategorier av arbetslösa.

Jobbcentrum och behovet av ekonomiskt bistånd

I motionen anförs att antalet hushåll med socialbidrag ökat kraftigt i staden, medan det minskat i de stadsdelar som samverkar om Jobbcentrum.

Av uppgifter från stadens utrednings- och statistikkontor (USK) framgår att stadens kostnader för socialbidrag har ökat under de senaste åren. Ökningen beror på en ökning både av antalet bidragshushåll och av medelbidraget. Förändringarna i antalet bidragshushåll är nära relaterade till situationen på arbetsmarknaden. Under högkonjunkturen 1997 inleddes en kraftig minskning, nästan en halvering, av antalet hushåll med behov av socialbidrag/ försörjningsstöd. Minskningen bromsades under 2002, dvs. året efter det att arbetslösheten börjat öka i staden. Antalet bidragshushåll har därefter ökat, från 11 998 hushåll i februari 2003 till (preliminärt) 12 801 hushåll i februari 2005, vilket är en ökning med 6,6 %. Hägersten och Skärholmen tillhör de stadsdelar där det skett en ökning av antalet bidragshushåll under perioden 2003-2005, medan en minskning skett i Älvsjö och Liljeholmen samt i Rinkeby och Östermalm.

För de stadsdelar som samverkar i Jobbcentrum Sydväst ser statistiken över antalet bidragshushåll ut på följande vis:

	Älvsjö	Liljeholmen	Hägersten	Skärholmen	Summa
Februari 2003	161	403	357	744	1665
Februari 2004	177	402	385	740	1704
Februari 2005 (prel.)	148	388	387	770	1693
+/- feb-03 till feb-05	- 13 (-8 %)	-15 (-3,7%)	+ 30 (+ 8,4%)	+26 (+ 3,4%)	+28 (+1,6%)

I Hägersten minskade antalet bidragshushåll under 2003, det år som stadsdelsförvaltningen inledde sitt samarbete med Jobbcentrum, men under 2004 ökat antalet igen. Av

dem som remitterats till Jobbcentrum avslutades 219 personer under 2004. Av de avslutade var 57 % inte längre i behov av försörjningsstöd vid årets slut. I vad mån Jobbcentrum bidragit till att personerna fått annan försörjning kan inte förvaltningen fastslå utan närmare undersökningar och inte heller hur utvecklingen av antalet bidragshushåll varit utan Jobbcentrum. Då Jobbcentrum inte för någon statistik över sina deltagare går det inte där att finna underlag för slutsatser om verksamhetens resultat. Utrednings- och statistikkontoret (USK) håller dock för närvarande på med en utredning inom Kompetensfondens ram, som troligen kommer att kunna ge svar på i vad mån och på vilket sätt Jobbcentrum medverkar till att deltagarna blir självförsörjande.

Även om ingenting i nuläget kan bevisas är det, enligt förvaltningens uppfattning, ändå sannolikt att Jobbcentrum bidrar till att deltagarna snabbare än annars uppnår målet att försörja sig själva, dvs. på annat sätt än genom ekonomiskt bistånd. Genom att deltagarna måste närvara på Jobbcentrum varje dag koncentreras deras uppmärksamhet på att söka arbete och de får stöd i arbetssökandet av de coacher (arbetskonsulenter) som finns på Jobbcentrum. De deltagare som inte kan gå direkt ut på arbetsmarknaden kan slussas till olika typer av arbetsträning, studier, eller praktikplatser, som gör att de kan få arbete så småningom. Den uttalade inställningen på Jobbcentrum - att människor vill ta ansvar för sina egna liv och att personalen ska stötta dem i detta - kan också bidra till att deltagarna använder sina egna resurser och blir öppna för olika möjligheter som står till buds.

Arbete/sysselsättning inom fem dagar

Som framgått av redogörelsen för Jobbcentrums arbetssätt, får den arbetssökande vid det första samtalet där förslag på arbete eller annan sysselsättning som personen kan söka omedelbart, dvs. i allmänhet arbeten som finns utannonserade hos arbetsförmedlingen och som inte kräver speciella kvalifikationer. Personen tillfrågas också om sitt intresse för att delta i projektet "Håll Skärholmen rent", men ingen "tvingas" att delta i detta eller andra projekt utan särskilda skäl och inte utan samråd med ansvarig socialsekreterare.

För att det ska vara möjligt att få t.ex. alla deltagare vid Jobbcentrum i arbete eller sysselsättning inom fem dagar krävs, särskilt i tider med stor arbetslöshet, omfattande insatser från kommunen och en helt ny organisation skulle behöva byggas upp för att administrera arbetena. Både behovet av och det ekonomiskt förnuftiga i en sådan organisation kan ifrågasättas, dels därför att den skulle bli mycket kostsam, dels därför att det redan idag finns möjligheter till olika anpassade arbeten eller sysselsättningar, t.ex. individanpassad praktik och lönebidragsanställningar. Det är också tveksamt om det är etiskt försvarbart att i stor skala inrätta arbeten som ska utföras med enbart försörjningsstöd som ersättning.

Krav på arbete och rätten till ekonomiskt bistånd

Socialtjänstlagen anger att "den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. /... / Biståndet ska utformas så

att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv.” I begreppet ”ett självständigt liv” innefattas att den enskilde ska klara sin försörjning på egen hand genom lönearbete eller annan inkomstkälla. Socialtjänsten ska stötta den enskilde att uppnå denna egna försörjning. Huruvida människor får arbete är emellertid inte endast en fråga om inställningen hos vare sig socialtjänsten eller den enskilde, utan har också att göra med faktorer som är svåra att påverka, till exempel konjunkturer, strukturförändringar på arbetsmarknaden eller förekomsten av etnisk diskriminering.

Vad gäller kopplingen mellan arbete och socialbidrag krävs vid ansökan om ekonomiskt bistånd, att den som är arbetslös ska vara ”inskriven på arbetsförmedling, aktivt söka arbete inom varierande yrkesområden, ta anvisat arbete förutsatt att det motsvarar hans eller hennes fysiska och psykiska förutsättningar, delta i av arbetsförmedlingen eller annan anvisad arbetsmarknadspolitisk åtgärd och vid behov delta i svenskundervisning.”¹ Socialtjänsten kan även kräva att den sökande under begränsad tid deltar i kommunal verksamhet som är kompetenshöjande och syftar till att ge den arbetslöse större förutsättningar att få arbete.

De krav som ställs på den bidragssökande ska, enligt stadens riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd, anpassas efter hans eller hennes individuella förmåga och förutsättningar. Om personen inte uppfyller kraven är han eller hon i princip inte berättigad till ekonomiskt bistånd, men en individuell behovsprövning ska alltid göras och all handläggning ska ske med respekt för den enskildes rättsäkerhet och integritet.

Att ställa samma krav på alla arbetslösa, som att de ska börja arbeta igen inom fem dagar, är således utifrån socialtjänstlagens nuvarande skrivning inte möjligt och inte heller att automatiskt avslå ansökan om försörjningsstöd om någon inte accepterat erbjudet jobb etc. Enligt förvaltningens uppfattning är det viktigt att möjligheten till individuella bedömningar finns kvar för att minska risken för att den enskilde kränks eller inte får sin rätt tillgodosedd. När någon utan godtagbara skäl inte följt överenskommen handlingsplan är det däremot rimligt att avslå ansökan om ekonomiskt bistånd. Länsrätten i Stockholms län har också, i ett antal ärenden som prövats, funnit att det varit rätt att avslå ansökan om försörjningsstöd eftersom personerna exempelvis inte besökt Jobbcentrum tillräckligt ofta, inte sökt arbete på rätt sätt eller inte sökt tillräckligt många arbeten.

Behov av nya arbetsmetoder

I motionen förespråkas nya arbetsmetoder som ett sätt att minska behovet av socialbidrag. Förvaltningen utesluter inte alls att nya arbetssätt kan behövas, men menar att det också finns redan kända metoder som kan tillämpas i större utsträckning än idag. En sådan metod är att ha tät kontakt mellan handläggare och bidragssökande och klara mål med mötena, t.ex. att upprätta och följa upp mer omfattande handlingsplaner för vad den enskilde respektive socialtjänsten ska uträtta.

---

¹ Enligt stadens ”Riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd”, antagna av Kommunstyrelsen i juni 2004

Behov av samverkan

Även om det huvudsakliga ansvaret för insatser mot arbetslösheten bör finnas hos staten, måste kommunerna givetvis i vissa fall ändå medverka till insatser som gör att enskilda personer kan komma igång i arbete, men det måste i högre grad än nu ske i samverkan med arbetsförmedlingen. Idag finns avsevärda svårigheter till och med att få dem som går på Jobbcentrum inskrivna på arbetsförmedlingarna i Liljeholmen och Skärholmen, då förmedlingarna på grund av resursbrist bara hinner hjälpa de arbetssökande som har a-kassa. De som inte är registrerade på arbetsförmedlingen riskerar därmed att gå miste om möjligheten att få ta del av sådana insatser för långtidsarbetslösa som förmedlingen förfogar över.

Ansvar för andra grupper av bidragssökande

I motionen framhålls att socialtjänsten ska vara aktiv och ställa tydliga krav, bl.a. vad gäller personer som ansöker om ekonomiskt bistånd av medicinska eller andra skäl. Även för dessa grupper efterlyser förvaltningen en ökad samverkan med arbetsförmedlingen, men också med försäkringskassan. Hittills har det brustit i samarbetet vad gäller personer som är t.ex. ”nollklassade”, fast försäkringskassan har ett rehabiliteringsansvar för dem likaväl som för personer som har sjukpenning.

Förvaltningen önskar också en omfördelning av ansvaret för personer som har sjukersättning (sjukbidrag) i nivåer som inte täcker grundtryggheten. Dessa personer borde få sin försörjning helt från försäkringskassan istället för att behöva ansöka om kompletterande ekonomiskt bistånd från kommunen.

Slutsatser

Förvaltningen anser att det egentligen inte är kommunernas insatser för arbetslösa som ska utökas, utan det är staten som bör ta ett ökat ansvar för alla grupper av arbetslösa. Någon ändring av lagar eller riktlinjer för socialtjänsten behövs inte, då nu gällande bestämmelser ger full möjlighet för socialtjänsten att arbeta på ett sätt som gagnar strävan till egen försörjning för den enskilde. Så sker också och man använder sig av olika metoder anpassade efter klienternas behov.

Rinkeby stadsdelsnämnd beslöt den 28 april 2005 att överlämna och åberopa tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten *Kerstin Gustavsson m.fl.* (m), bilaga 1.

Rinkeby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande av den 10 april 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är mycket positiv till initiativet att diskutera socialtjänstens arbete och stöd till de individer som är beroende av försörjningsstöd för sin livsföring. En pröv-

ning av gällande lagstiftning och de riktlinjer som staden har satt upp i arbetet med försörjningsstöd är något som kontinuerligt bör prövas. Förvaltningen är dock av den uppfattningen att gällande lagstiftning och riktlinjer väl tillgodoser målet i motionen. I både lagstiftning och riktlinjer så framgår det att rätten till försörjningsstöd inte är kravlöst. Det är dock av yttersta vikt att kraven på den enskilda individen är möjliga utifrån individens förmåga. Sedan 1999 har staden drivit ett halveringsprojekt kopplat till antalet hushåll som får försörjningsstöd. I förhållande till stadens halveringsmål från 1999-2006 hade antalet bidragstagare i Rinkeby minskat med 39 procent före 2004 års utgång. Självklart så påverkar konjunkturen individers möjlighet att få arbete och den var under perioden 1998-2002 mycket positiv. Det som är anmärkningsvärt är att försörjningsstödstagarna inte ökat i samma omfattning med den vikande konjunkturen. I ett längre perspektiv så har förvaltningen under perioden 1997-2004 lyckats mycket väl med att minska antalet försörjningsstödstagare.

Motionärernas förslag om att arbeta mer aktivt med de arbetssökande är på intet sätt något nytt för stadsdelen. I enlighet med stadens arbetsmarknadspolitik arbetar stadsdelen för att förbättra levnadsvillkor och motverka utanförskap genom att bidra till ökad sysselsättningsgrad bland dem som står långt från arbetsmarknaden samt främja tillväxten genom utbildning av arbetskraft inom vissa bristyrken.

Rinkeby stadsdelsförvaltning har utifrån områdets förutsättningar, hög andel invånare med utländsk bakgrund, språksvaga och låg sysselsättningsgrad, en lång tradition att arbeta med arbetsmarknadsfrågor. Sedan 1997 har förvaltningen inom ordinarie anslag samt i olika projektfinansieringsformer bedrivit ett intensivt arbetsmarknadsarbete. Resultaten har också varit framgångsrika. Under 1997 var ca 50 % av befolkningen i Rinkeby beroende av försörjningsstöd (ca 2 500 hushåll) idag är motsvarande siffror ca 25 % och ca 1 160 hushåll.

Trots det goda resultatet under åren 1997-2002 återstår mycket att göra. Karaktären på Rinkeby stadsdel med relativt begränsade möjligheter till boendekarriär medför att de invånare som har ett arbete och en ambition att göra boendekarriär ofta flyttar till andra områden och in flyttar nyanlända flyktingar eller anhöriga. På så sätt har sysselsättningsproblematiken kommit att befästa karaktären på stadsdelen trots mycket goda insatser. Detta innebär ett behov av basarbete vad det gäller arbetsmarknadsåtgärder med fokus på grundläggande färdigheter för att individen skall kunna konkurrera på arbetsmarknaden.

Projektet Rinkeby arbetscentrum var initialt en sysselsättningsverksamhet med starka inslag av matchning mot lediga arbeten och arbetssysselsättande åtgärder för ca 250 personer samtidigt. Inom verksamheten fanns även språkundervisning, arbetsträning/arbetsprövning för de individer som hade större behov av svenskundervisning i kombination med jobbmatchning. Delar av det som i motionen marknadsförs som "Skärholmsmodellen" är det som förvaltningen under många år bedrivit. I dagsläget är verksamheten framme i en process där det inte bara fokuseras på arbetsmarknadsåtgärder utan förvaltningen har tagit ett helhetsgrepp vad det gäller försörjningsstöd, arbetsmarknadsåtgärder samt näringslivsarbetet.

Arbetsmarknad, näringsliv och flyktingenheten har i nära samverkan med försörjningsstödsenheten genom projekt Jobb 1 och Kompetens Nord skapat en särskild satsning på arbete och utbildning med stöd av Kompetensfonden.

Arbetslösa ungdomar, arbetslösa vuxna samt SFI studerande har särskilt uppmärksamats och tillsammans med arbetsförmedlingen bedrivs ett intensivt arbete att finna gemensamma lösningar för varje individ. Förvaltningen bedriver i enlighet med motionens förslag ett arbete med jobb i fokus. Det är dock av yttersta vikt att varje individ erbjuds rätt individanpassat stöd som leder vidare i processen mot arbete. Sysselsättning i form av arbetsuppgifter i staden ser förvaltningen som ett komplement till annat stöd utifrån tanken om att varje vuxen som har arbetsförmåga skall erhålla en heldags-sysselsättning.

Utredande socialsekreterare inom försörjningsenheterna kan inte förväntas ha den samlade kunskapen om arbetsmarknadsåtgärder som finns till förfogande inom staden. Den teambaserade arbetsmodellen som förvaltningen arbetar efter medför att den gemensamma kunskapen har ökat. Arbetssättet underlättar även arbetet med att tillgodose individens behov, samt att individen får rätt stöd.

Ett framtida utvecklingsbehov är att skapa motsvarande arbetsteam och åtgärdsalternativ för de individer som har behov av rehabiliterande åtgärder för att återkomma till arbetsmarknaden.

Möjligheten till finansiering av arbetsmarknadsåtgärderna har skapat en situation där stadsdelen är beroende av projektmedel. Detta har inneburit att förvaltningen lagt ned projekt och försökt vidareutveckla de mest framgångrika delarna i nya projektformer.

Motionens förslag att överföra medel från försörjningsstöd till arbetsmarknadsåtgärder och därmed permanenta viss verksamhet och frånga den totala projektfinansieringen är något som förvaltningen ser som positivt.

Förvaltningen anser inte att det finns underlag för att förändra socialtjänstlagen då den redan nu tillgodoser behovet om krav för rätten till försörjningsstöd.

Förvaltningen anser inte att det finns underlag för att revidera stadens riktlinjer i enlighet med motionens förslag.

Östermalms stadsdelsnämnd beslöt den 21 april 2005 att överlämna och åberopa tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av vice ordföranden *Helena Bonnier m.fl.* (m), ledamoten *Birgit Ernerot m.fl.* (fp) och tjänstgörande ersättaren *Karin Magnusson* (kd), bilaga 1.

Östermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande av den 22 mars 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Jobbgaranti

Förvaltningen anser att införande av ”jobbgaranti”, det vill säga att alla som uppbär försörjningsstöd på grund av arbetslöshet ska erbjudas en kompetenshöjande åtgärd som är kopplad till försörjningsstödet, kan bidra till en mer effektiv verksamhet, till gagn för den enskilde.

Stöd för att arbeta på detta sätt finns redan i socialtjänstlagen (SoL) 4 kap. 4 § punkt 1 och 2. Vid kammarrättsbeslut i olika län i landet har det framkommit att 4 kap. 4 § punkt 1 SoL kan anses hänföra sig till personer som är under 25 år, medan det i 4 kap. 4 § punkt 2 SoL kan anses finnas stöd avseende personer 25 år och äldre.

Avslag på bistånd enligt 4 kap. 4 § SoL kan fattas enligt 4 kap. 5 § SoL.

Bidragsberoende på Östermalm

Inom Östermalms stadsdelsförvaltning har det totala antalet bidragsberoende hushåll inte ökat under 2004. Antalet har legat på ett genomsnitt för 226 st. under året, med variation över årets månader. Summan av försörjningsstödet för de beroende hushållen ökade bl.a. beroende på ökande kostnader för el, hyra samt att månadskortet numer ska ingå i försörjningsstödet.

Tidsperioden hushållen var bidragsberoende under 2004 ökade från i snitt 4,5 till 5 månader. Antalet hushåll som var bidragsberoende p.g.a. arbetslöshet ökade, och låg under året på ca 60 st. i snitt. Ca 15 personer i åldern 18-25 år beräknas ha varit bidragsberoende på grund av arbetslöshet under året och ca 50 personer äldre än 25 år. Omkring 30 personer i snitt var bidragsberoende av socialmedicinska skäl under året.

Antalet sjukskrivna, med låg eller ingen sjukpenning dubblerades under året och var i december ca 50 st. Av totala antalet bidragsberoende personer under 2004 var 4 aktiva i någon form av åtgärd, bl.a. ArbetsCentrum.

Enheten för arbete och försörjningsstöd

Med början 2005 har arbetet på Enheten för arbete och försörjningsstöd organiserats om för att effektiviseras och ytterligare inriktas mot att arbeta kompetenshöjande samt med strävan mot att de sökande snarast möjligt ska bli självförsörjande.

En utökning har skett med en bidragshandläggare, till totalt två personer på heltid, som ska ansvara för administrationen av samtliga utbetalningar. Bidragshandläggarna har även ansvar för administrationen kring egna medel. De brukare som har egna medel kommer fortfarande ha en socialsekreterare som huvudhandläggare. Syftet med förändringen är att frigöra socialsekreterarnas resurser för mer kvalificerat utrednings-, motivations- och förändringsarbete.

Socialsekreterarna utreder bidragsbehovet och upprättar en handlingsplan tillsammans med brukarna, där det framgår hur självförsörjning ska uppnås. Uppföljning görs kontinuerligt tillsammans med den enskilde. Efter medgivande från brukarna har soci-

alsekreterare och bidragshandläggare enskilda samtal med handläggare på Arbetsförmedlingen. Vid behov kallas till trepartsamtal. Remiss kan även skickas till Arbetsförmedlingen Rehabilitering.

Under 2005 kommer arbetet tillsammans med konsultläkare fortsätta, i syfte att kartlägga långtidsjukskrivnas arbetsförmåga. Utifrån konsultläkarens bedömning erbjuds arbetsträning så snart det är möjligt. Insatser ska göras för att personer med sociala och medicinska arbetshinder får sin försörjning genom försäkringskassan.

På enheten för försörjningsstöd kommer fr.o.m. 2005-04-01, i och med det nya mer aktiva arbetssättet, modellen med sysselsättning kopplat till försörjningsstöd att införas. Alla som har försörjningsstöd på grund av arbetslöshet och står till arbetsmarknadens förfogande erbjuds en heltidsomfattande kompetenshöjande arbetsverksamhet med krav på obligatorisk närvaro.

Förvaltningens erfarenhet är att arbetsgivare hellre anställer personer som är i praktik och har aktuella referenser än arbetslösa utan sysselsättning. Erfarenhet visar också att motivationen att söka arbete hålls på en högre nivå om personen är aktiv i någon form av sysselsättning/arbetsträning. Sysselsättningsgraden ska ökas genom ett aktivt motivations- och förändringsarbete.

Arbetspraktik/Arbetsträning

I stadsdelen finns arbetsverksamhet att erbjuda genom ArbetsCentrum, som har plats för ca 65 personer som har sysselsättning eller som arbetstränar. ArbetsCentrum tillhör organisatoriskt Socialpsykiatriska enheten, och verksamhet vänder sig främst till personer med psykiska funktionshinder, men tar även emot andra personer.

Vad gäller gruppen arbetslösa som är beroende av försörjningsstöd, kan ArbetsCentrum endast användas för de som är jukskrivna och/eller behöver arbetsträna. För övriga arbetslösa köper stadsdelen platser i andra stadsdelar. Vid behov av andra åtgärder än arbetsträning/sysselsättning/praktikplats köps platser genom andra stadsdelar.

Inom Enheten för arbete och försörjningsstöd finns 2 arbetskonsulenter som tillsammans med handläggarna för försörjningsstöd samarbetar med arbetslösa bidragstagare.

Revidering av riktlinjerna

Som nämnts ovan anses stöd redan finnas i lagen vad gäller att personer som har försörjningsstöd på grund av arbetslöshet ska kunna erbjudas en kompetenshöjande åtgärd som är kopplad till försörjningsstödet, vilket prövats i kammarrätter. Vad gäller stadens riktlinjer så är de inte så tydliga i denna fråga. Om riktlinjerna kunde förtydligas och skärpas i enlighet med vad som ges stöd för i socialtjänstlagen, med krav som ska kunna ställas på personer som uppbär försörjningsstöd, skulle arbetet underlättas för stadsdelsförvaltningarna. Riktlinjerna skulle då utgöra ett bättre stöd för att kunna arbeta med inriktning mot att i högre grad ställa krav på prestation, än vad som ges utrymme för i riktlinjerna idag.

RESERVATIONER M M

Stockholm som försökskommun gällande egen normgivning för socialbidrag

Socialtjänstnämnden

Reservationen av vice ordföranden Peter Lundén-Welden m.fl. (m) har följande lydelse.

1. Motionen bifalls
2. Därutöver anförs följande.

Bidragsberoendet är en tragedi för varje människa som drabbas. Eftersom bristande ekonomiska resurser i en familj alltför ofta leder till olika former av problem, kommer den satsning vi gör och de krav vi ställer att leda till att fler stockholmare får en bättre livssituation.

Socialdemokraterna har givit upp arbetet med att nå stadens sedan 1999 fastställda och alltfjämt gällande mål om ett halverat socialbidragsberoende i Stockholm i och med utgången av 2004. Utvecklingen nu är mycket oroväckande, antalet bidragsberoende invånare ökar.

För att lyckas med målet om att minska bidragsberoendet måste nya metoder och nya samarbeten till. En del sådana samarbeten har prövats under den förra borgerliga mandatperioden och givit ett mycket gott resultat. Inte minst har samarbetet med näringsliv och bemanningsföretag bidragit till fler jobb. Flertalet stadsdelsnämnder har lyft upp frågan på dagordningen och startat särskilda projekt för att arbeta med de arbetslösa. Möjligheten att direktupphandla tjänster av bemanningsföretag och andra intressenter i arbetet för att minska bidragsberoendet måste också tillåtas och utnyttjas.

Staden bör uppvakta statsmakten för att få bli försökskommun gällande egen normgivning för socialbidrag. Nya metoder måste få utvecklas i kampen mot bidragsberoendet. De statliga regleringar som i dag gäller fungerar i vissa fall hämmande på det arbetet.

Reservationen av ledamöterna Ann-Katrin Åslund m.fl. (fp) och tjänstgörande ersättaren Hardy Hedman (kd) har följande lydelse.

Som svar på motionen anförs följande.

Motionen belyser det faktum att antalet hushåll som är beroende av socialbidrag i Stockholm ökat dramatiskt de senaste åren med socialdemokratiskt styre. Vi delar motionärens åsikter att en jobbgaranti ska införas i hela staden som ett led i arbetet med att få fler människor att gå från bidragsberoende till egen försörjning genom arbete.

Vi delar också motionärens syn att det alltid måste löna sig att arbeta.

Motionärens förslag om att ge kommuner självbestämmande över normgivningen i socialbidragen är emellertid tveksamt av flera skäl.

Eftersom riksnormen ska återspegla en skälig konsumtionsnivå och Stockholm fortfarande har jämförelsevis höga levnadsomkostnader, skulle det vara svårt att motivera en nivåsänkning av socialbidragsnormen i staden. Ett kommunalt självbestämmande över normen skulle därför troligtvis inte i någon större utsträckning påverka stadens kostnader för försörjningsstöd, eller öka de ekonomiska incitamenten att bli självförsörjande.

I dagsläget är det främst bidragstagare med stor försörjningsbörda för barn som riskerar att inte uppnå en bättre ekonomisk situation genom arbete. För barnen i dessa familjer kan en normsänkning innebära en ökad ekonomisk utsatthet och risk för sämre uppväxtvillkor.

Staden måste på ett mer aktivt sätt än i dag arbeta med att få människor att gå från bidragsberoende till arbete. Men socialbidraget utgör det yttersta skyddsnätet för människor som av olika skäl inte klarar sin och sin familjs försörjning genom arbete. Därför är det av stor vikt att normen sätts på en nivå som möjliggör en skälig levnadsstandard.

Farsta stadsdelsnämnd

Det särskilda uttalandet av ledamöterna Birgitta Holm m.fl. (m) och Bertil Fredriksson (kd) har följande lydelse.

Bidragsberoendet är en tragedi för varje människa som drabbas. Eftersom bristande ekonomiska resurser i en familj alltför ofta leder till olika former av problem, kommer den satsning vi gör och de krav vi ställer att leda till att fler stockholmare får en bättre livssituation.

Socialdemokraterna har givit upp arbetet med att nå stadens sedan 1999 fastställda och alltiämt gällande mål om ett halverat socialbidragsberoende i Stockholm i och med utgången av 2004. Utvecklingen nu är mycket oroväckande, antalet bidragsberoende invånare ökar.

För att lyckas med målet om att minska bidragsberoendet måste nya metoder och nya samarbeten till. En del sådana samarbeten har prövats under den förra borgerliga mandatperioden och givit ett mycket gott resultat. Inte minst har samarbetet med näringsliv och bemanningsföretag bidragit till fler jobb. Flertalet stadsdelsnämnder har lyft upp frågan på dagordningen och startat särskilda projekt för att arbeta med de arbetslösa. Möjligheten att direktupphandla tjänster av bemanningsföretag och andra intressenter i arbetet för att minska bidragsberoendet måste också tillåtas och utnyttjas.

Staden bör uppvakta statsmakten för att få bli försökskommun gällande egen normgivning för socialbidrag. Nya metoder måste få utvecklas i kampen mot bidragsberoendet. De statliga regleringar som idag gäller fungerar i vissa fall hämmande på det arbetet.

Kista stadsdelsnämnd

Reservationen av vice ordförande Birgitta Wahlman m.fl. (m) och ledamot Carina Andersdotter-Sommar m.fl. (kd) har följande lydelse.

Moderaternas och kristdemokraternas förslag till beslut

Att som svar på remissen anföra följande:

Bidragsberoendet är en tragedi för varje människa och familj som drabbas. Eftersom bristande ekonomiska resurser i en familj alltför ofta leder till olika former av problem, kommer den satsning vi gör och de krav vi ställer att leda till att fler stockholmare får en bättre livssituation.

Socialdemokraterna har gett upp arbetet med att stadens sedan 1999 fastställda och alltiämt gällande mål om ett halverat bidragsberoende i Stockholm i och med utgången av 2004. Utvecklingen nu är mycket oroväckande, antalet bidragsberoende invånare ökar. Även i Kista, som tidigt under den förra borgerliga ledningen uppfyllde målet, har vi numera dragit över – igen!

För att lyckas med målet om att minska bidragsberoendet måste nya metoder och nya samarbeten till. En del sådana samarbeten prövades under den förra borgerliga mandatperioden och gav ett mycket gott resultat. Bra metoder ska implementeras i den ordinarie verksamheten och det tröslösa tuvhoppande mellan konstgjorda projekt, satsningar och förnyelser måste upphöra. En jobb- och studiegaranti måste införas samt måste det bli möjligt att direktupphandla tjänster av bemanningsföretag och andra intressenter i arbetet för att minska bidragsberoendet.

Socialbidragsnormen i Stockholm blir allt mer felkonstruerad, SL-kort beviljas oavsett det behövs eller inte, samt får stora barnfamiljer orimligt höga bidrag som i sin tur gör det väldigt olönsamt att bryta bidragsberoendet och istället börja arbeta.

Marginaleffekterna med detta och med de övriga transfereringssystem måste minskas. Det ska löna sig att arbeta helt enkelt!

De statliga regleringar som i dag gäller fungerar i vissa fall hämmande på det arbetet. Om inte riksdagen kan se dessa hinder bör staden uppvakta statsmakten för att bli försökskommun med egen normgivning för socialbidrag.

Det särskilda uttalandet av ordförande Margarita Pulido (s) är av följande lydelse.

Den situation som rådde innan riksnormen kom att gälla är att det istället för riksnormen och dom allmänna råden fanns, så var det ett helt nät av domar som kommunerna hade att rätta sig efter, det var vare sig effektivt eller transparent.

För den enskilde medborgaren var systemet inte heller rättssäkert, medborgaren var garanterad en likabehandling först sedan den fått en prövning i domstol. Det är vare sig rimligt eller effektivt att ha ett sådant system.

Det förslag som motionen anför skulle återigen föra tillbaka prövningen av socialbidragen till domstolarna.

Det andra som är värre är att motionären torde inte vara omedveten om att när arbetslösheten ökar så ökar också försörjningsstödet. Motionen redovisar också den ökade arbetslösheten i sin motion. Man kan självklart diskutera orsakerna till att arbetslösheten ökar i Stockholm. Men det är inget skäl att ändra reglerna för försörjningsstöd.

Det tredje som är bestickande med motionen är att motionären inte är medveten om de förslag hennes eget parti lägger i riksdagen om förändringar i socialförsäkringssystemet, vilket innebär att försörjningsstödet skulle öka i kommunerna. I moderaternas kommittémotion om vårpropositionen (2004/05:100) framgår bl.a. att man avser att sänka ersättningsnivån för de första tre månaderna till 75% därefter 65%, ändra beräkningsgrunderna för SIG, ta bort förtidspensionerna efter 61 år, sänka förtidspensionen till 60%, sänka bidragen till läkemedelsförmåner m.m. Detta skulle oaktat vilket system man än valde öka försörjningsstödet för kommunernas kostnader drastiskt. Moderaterna har också anslagit ett ökat statsbidrag till kommunerna, men det är ytterst oklart om detta skulle täcka dessa neddragningar.

Det fjärde som är bestickande i motionen är den cynism som motionären tycks ha om stockholmarnas behov, där man exemplifierar att antalet rum i bostaden som finns i de allmänna råden, inte skulle vara gällande i Stockholm. Trångboddheten i Stockholm är ett problem, men att man som en del av lösningen skulle vara att ändra på reglerna för försörjningsstöd är just cyniskt och deklarerar enbart den människosyn som moderaterna företräder.

Motionens innehåll visar vilken människosyn moderaterna har, vårt trygghetssystem ska vara utformat på ett sådant sätt att man nått och jämt ska kunna klara sig på det, piskan ska vina efter ryggen så att mottagarna därför då riskerar alltför många människor att vilja gå på bidrag. Det är en vedervärdig människosyn som vi inte delar.

Det särskilda uttalandet av ledamot Lars-Ove Gavelin (fp) är av följande lydelse.

Bidragsberoendet är en tragedi för varje människa och familj som drabbas. Eftersom bristande ekonomiska resurser i en familj alltför ofta leder till olika former av problem, kommer den satsning vi gör och de krav vi ställer att leda till att fler stockholmare får en bättre livssituation.

Socialdemokraterna har gett upp arbetet med att stadens sedan 1999 fastställda och alltiämt gällande mål om ett halverat bidragsberoende i Stockholm i och med utgången av 2004. Utvecklingen nu är mycket oroväckande och leder till en katastrof utan motsvarighet i historien. Antalet bidragsberoende invånare ökar. Även i Kista, som tidigt under den förra borgerliga ledningen uppfyllde målet, har vi numera dragit över – igen!

För att lyckas med målet om att minska bidragsberoendet måste nya metoder och nya samarbeten och krav på klienterna till. En del sådana samarbeten prövades under den förra borgerliga mandatperioden och gav ett mycket gott resultat. Bra metoder ska implementeras i den ordinarie verksamheten och det tröstlösa tuvhoppande mellan konstgjorda projekt, satsningar och förnyelser måste upphöra. En jobb- och studiegaranti måste införas samt måste det bli möjligt att direktupphandla tjänster av bemanningsföretag och andra intressenter i arbetet för att minska bidragsberoendet.

Socialbidragsnormen i Stockholm blir allt mer felkonstruerad, SL-kort beviljas oavsett det behövs eller inte, samt får stora barnfamiljer orimligt höga bidrag som i sin tur gör det väldigt olönsamt att bryta bidragsberoendet och istället börja arbeta.

Marginaleffekterna med detta och med de övriga transfereringssystem måste minskas. Det ska löna sig att arbeta helt enkelt!

De statliga regleringar som i dag gäller fungerar i vissa fall hämmande på det arbetet. Om inte riksdagen kan se dessa hinder bör staden uppvakta statsmakten för att bli försökskommun med egen normgivning för socialbidrag.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Reservationen av vice ordföranden Inge-Britt Lundin m.fl. (fp), ledamoten Sebastian Cederschiöld m.fl. (m) har följande lydelse.

1. Stadsdelsnämnden bifaller i huvudsak förvaltningens förslag till beslut.
2. Stadsdelsnämnden anför därutöver följande:

Bidragsberoendet är en tragedi för varje människa som drabbas. Eftersom bristande ekonomiska resurser i en familj alltför ofta leder till olika former av problem, kommer den satsning vi gör och de krav vi ställer att leda till att fler stockholmare får en bättre livssituation. En generell sänkning av bidragen är oacceptabel men skyddsnätet ska ges till rätt personer, d.v.s. fusk och överutnyttjande måste stävas.

Socialdemokraterna har givit upp arbetet med att nå stadens sedan 1999 fastställda och alltså gällande mål om ett halverat socialbidragsberoende i Stockholm i och med utgången av 2004. Utvecklingen nu är mycket oroväckande, antalet bidragsberoende invånare ökar.

För att lyckas med målet om att minska bidragsberoendet måste nya metoder och nya samarbeten till. En del sådana samarbeten har prövats under den förra borgerliga mandatperioden och givit ett mycket gott resultat. Inte minst har samarbetet med näringsliv och bemanningsföretag bidragit till fler jobb. Flertalet stadsdelsnämnder har lyft upp frågan på dagordningen och startat särskilda projekt för att arbeta med de arbetslösa. Möjligheten att direktupphandla tjänster av bemanningsföretag och andra intressenter i arbetet för att minska bidragsberoendet måste också tillåtas och utnyttjas.

Reservationen av ledamoten Anders Broberg (kd) har följande lydelse.

1. Motionen bifalls.
2. Stadsdelsnämnden anför därutöver följande:

Bidragsberoendet är en tragedi för varje människa som drabbas. Eftersom bristande ekonomiska resurser i en familj alltför ofta leder till olika former av problem, kommer den satsning vi gör och de krav vi ställer att leda till att fler stockholmare får en bättre livssituation.

Socialdemokraterna har givit upp arbetet med att nå stadens sedan 1999 fastställda och alltså gällande mål om ett halverat socialbidragsberoende i Stockholm i och med utgången av 2004. Utvecklingen nu är mycket oroväckande, antalet bidragsberoende invånare ökar.

För att lyckas med målet om att minska bidragsberoendet måste nya metoder och nya samarbeten till. En del sådana samarbeten har prövats under den förra borgerliga mandatperioden och givit ett mycket gott resultat. Inte minst har samarbetet med näringsliv och bemanningsföretag bidragit till fler jobb. Flertalet stadsdelsnämnder har lyft upp frågan på dagordningen och startat särskilda projekt för att arbeta med de arbetslösa. Möjligheten att direktupphandla tjänster av bemanningsföretag och andra intressenter i arbetet för att minska bidragsberoendet måste också tillåtas och utnyttjas.

Staden bör uppvakta statsmakten för att få bli försökskommun gällande egen normgivning för socialbidrag. Nya metoder måste få utvecklas i kampen mot bidragsberoendet. De statliga reglerna som i dag gäller fungerar i vissa fall hämmande på det arbetet.

Skärpning av kraven för socialbidrag

Socialtjänstnämnden

Reservationen av vice ordföranden Peter Lundén-Welden m.fl. (m), ledamöterna Ann-Katrin Åslund m.fl. (fp) och ledamoten Désirée Pethrus Engström (kd) har följande lydelse.

Förslag till beslut

1. Socialtjänstnämnden bifaller motionen.
2. Därutöver anförs följande.

Socialbidragsberoendet i Stockholm har ökat dramatiskt de senaste åren. Mer än 13 000 hushåll är i dag helt eller delvis beroende av socialbidrag för sin försörjning. Majoritetens mål att halvera socialbidragsberoendet till år 2004 misslyckades fullständigt.

Av förvaltningens svar på motionen framgår att man inte är i sak negativ till förslaget. Däremot menar man att de olika arbetssätt för att minska socialbidragen som finns runt om i staden måste utvärderas innan en viss modell kan förordas. Vi menar att en sådan utvärdering redan är tillgänglig, i form av den socialbidragsstatistik som stadsdelarna regelbundet redovisar. Av statistiken framgår tydligt att de stadsdelar som tillämpar Jobbcentrums arbetsmetoder och den så kallade Skärholmsmodellen också hör till dem som har bäst resultat när det gäller att minska antalet bidragshushåll.

Enligt förvaltningen råder i dag arbetslinjen i samtliga Stockholms stadsdelar. Vi delar inte den uppfattningen. Ingenstans i staden ställs så hårda krav på arbete eller annan form av sysselsättning som vid Jobbcentrum i Vårberg. Ingen stadsdel avslår en så stor andel bidragsansökningar som Skärholmen. Vi tolkar detta som ett tydligt bevis för att arbetslinjen inte råder i samma utsträckning över hela staden.

Förvaltningen anser heller inte att det krävs en förändring av lagstiftningen för att öka kraven på den som ansöker om försörjningsstöd. Detta med hänvisning till att stadens redan i dag fattar en mängd avslagsbeslut. När det gäller avslagen är det emellertid tydligt att stadsdelar med högre krav för den som erhåller försörjningsstöd också toppar avslagsstatistiken. En tydligare lagstiftning skulle sannolikt öka pressen på stadsdelar och andra kommuner i landet att avslå ansökningar där personer nekar delta i aktiviteter som motprestation.

Slutligen så delar vi inte förvaltningens syn att ökade krav skulle stå i strid med socialtjänstlagens principer om individuell prövning, barnets bästa och kommunens yttersta ansvar. Självklart ska var och en som uppfyller kriterierna för att erhålla socialbidrag få detta även i framtiden, förutsatt att man uppfyller de krav som ställs på motprestation.

Hägerstens stadsdelsnämnd

Reservationen av vice ordförande Abit Dundar m.fl. (fp) har följande lydelse.

Förslag till beslut

1. Hägerstens stadsdelsnämnd beslutar att stödja motionen.
2. Hägerstens stadsdelsnämnd anför därutöver följande.

Socialbidrag skall vara en tidsbegränsad akut hjälpinsats från samhället och inte någon permanent lösning för försörjning. Annars hamnar allt fler individer i en boendesituation som leder till passivisering och socialt utanförskap. Det är därför viktigt med en aktiv socialtjänst som kan hjälpa individer att bli självförsörjande.

Det särskilda uttalandet av ledamoten Bengt Sundell m.fl. (v) är av följande lydelse.

Fp föreslår i en motion 21 januari.2005 ”Skärpning av kraven för ”socialbidrag” (som numera heter försörjningsstöd sedan ett antal år tillbaka) att den s.k. ”Skärholmsmodellen” ska genomföras i hela staden. Fp motiverar detta bl.a. med att de stadsdelar som använder sig av den s.k. Skärholmsmodellen ”*minskade bidragstagandet dramatiskt under 2004, allra mest i Älvsjö (11,5%) och Liljeholmen (9,2%)*” (vår kuvers.).

Fp nämner inte Hägersten som också finns med bland de stadsdelar som samverkar med den s.k. Skärholmsmodellen. Enligt stadsdelsförvaltningens siffror över antalet bidragshushåll i de nämnda samverkande stadsdelarna ser det ut på följande vis:

	Älvsjö	Liljeholmen	Hägersten	Skärholmen	Summa
Feb.2003	161	403	357	744	1665
Feb.2004	177	402	385	740	1704
Feb.2005	148	388	387	770	1693
(prel.)					
+/-feb.-03	- 13	- 15	30	+ 26	28
till feb.-05	(-8%)	(-3,7%)	(+8,4%)	(+3,4%)	(+1,6%)

Fp skriver i sin motion “*När socialtjänsten ställer krav på den som får socialbidrag, leder det till att fler får jobb*”.(vår kuvers.) Fp verkar tro att det inte ställs krav och att det inte finns regler som de arbetssökande måste följa. Vid ansökan av ekonomiskt bistånd krävs att den som är arbetslös ska vara inskriven på arbetsförmedling, aktivt söka arbete, ta anvisat arbete motsvarande hans eller hennes fysiska och psykiska förutsättningar, delta i av arbetsförmedlingen eller annan anvisad åtgärd och vid behov delta i svenskundervisning. Verkligheten talar ett annat språk.

Stadsdelsförvaltningen skriver att *"Hägersten och Skärholmen tillhör de stadsdelar där det skett en ökning av antalet bidragshushåll under perioden 2003-2005... I vad mån Jobbcentrum bidragit till att personerna fått annan försörjning kan inte förvaltningen fastslå utan närmare undersökningar och inte heller hur utvecklingen av antalet bidragshushåll varit utan Jobbcentrum. Då Jobbcentrum inte för någon statistik över sina deltagare går det inte där att finna underlag för slutsatser om verksamhetens resultat"*.

Fp skriver *"En person som blir arbetslös och söker socialbidrag ska börja arbeta igen inom fem dagar"*(vår kuvers.). Stadsdelsförvaltningen skriver *"För att det ska vara möjligt att få t.ex. alla deltagare vid Jobbcentrum i arbete eller sysselsättning inom fem dagar krävs, särskilt i tider med stor arbetslöshet, omfattande insatser från kommunen och en helt ny organisation skulle behöva byggas upp för att administrera arbetena."* *"Att ställa samma krav på alla arbetslösa, som att de ska börja arbeta igen inom fem dagar, är således utifrån socialtjänstlagens nuvarande skrivning inte möjligt och inte heller att automatiskt avslå ansökan om försörjningsstöd om någon inte accepterat erbjudet jobb t.ex."* Fp gör det lätt för sig.

Vi instämmer i förvaltningens slutsatser *"Förvaltningen anser att det egentligen inte är kommunernas insatser för arbetslösa som ska utökas, utan det är staten som bör ta ett ökat ansvar för alla grupper av arbetslösa... Förvaltningen önskar också en omfördelning av ansvaret för personer som har sjukersättning (sjukbidrag) i nivåer som inte täcker grundtryggheten. Dessa personer borde få sin försörjning helt från försäkringskassan istället för att behöva ansöka om kompletterande ekonomiska bistånd från kommunen."*

Vi får heller inte glömma den strukturella diskriminering som finns i vårt samhälle. Personer med ett annorlunda namn eller utseende sorteras bort av arbetsgivare när de söker jobb. Vi måste synliggöra, och motverka dessa fördomar.

Majoriteten – s, v, mp säger bl.a. i sin budget för 2005

- Stadsdelsnämnderna ska utveckla former för samverkan med arbetsförmedling, försäkringskassa, lokalt näringsliv samt andra lokala aktörer i syfte att öka sysselsättningsgraden.
- Vidta åtgärder för att minska arbetslösheten bland ungdomar i åldern 18-24 år och ge stöd till de unga som står utanför både skolväsendet och arbetsmarknaden och som inte heller uppbär ekonomiskt bistånd.
- Främja tillväxten genom utbildning av arbetskraften inom vissa bristyrken.

Regeringen har tillsammans med V och Mp bl.a. enats om följande i *vårbudgeten 2005*:

- Resurser för ytterligare drygt 30.000 jobb from. hösten 2005.
- Ett antal åtgärder genomförs för att intensifiera och förbättra arbetsförmedlingen.
- Fler platser i kvalificerad yrkesutbildning, som utökas med 1000 platser fr.o.m. hösten 2005.

- Ytterligare 2000 jobb i bristyrken.
- 500 nya utbildningsplatser för långtidsarbetslösa ungdomar vid folkhögskolorna.
- Kompletterande utbildning för invandrade akademiker.
- 500 platser för vidareutbildning för obehöriga lärare hösten 2005, och lika många platser våren 2006.”

Rinkeby stadsdelsnämnd

Det särskilda uttalandet av ledamoten Kerstin Gustavsson m.fl. (m) har följande lydelse.

Förslag till beslut

Att godkänna förvaltningens förslag
Att därutöver uttala:

Vi hänvisar i övrigt till moderaternas förslag till verksamhetsplan för år 2005.

Östermalms stadsdelsnämnd

Reservationen av vice ordföranden Helena Bonnier m fl (m), ledamoten Birgit Ernerot m fl (fp) och tjänstgörande ersättaren Karin Magnusson (kd) har följande lydelse.

Stadsdelsnämnden föreslås besluta
att bifalla motionen samt
att därutöver anföra

Socialbidragsberoendet i Stockholm har ökat dramatiskt de senaste åren. Mer än 13000 hushåll är i dag helt eller delvis beroende av socialbidrag för sin försörjning. Majoritetens mål att halvera socialbidragsberoendet till år 2004 misslyckades fullständigt.

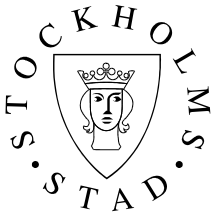
Av förvaltningens svar på motionen framgår att man inte är i sak negativ till förslaget. Däremot menar man att de olika arbetssätt för att minska socialbidragen som finns runt om i staden måste utvärderas innan en viss modell kan förordas. Vi menar att en sådan utvärdering redan är tillgänglig, i form av den socialbidragsstatistik som stadsdelarna regelbundet redovisar. Av statistiken framgår tydligt att de stadsdelar som tillämpar Jobbcentrums arbetsmetoder och den så kallade Skärholmsmodellen också hör till dem som har bäst resultat när det gäller att minska antalet bidragshushåll.

Enligt förvaltningen råder i dag arbetslinjen i samtliga Stockholms stadsdelar. Vi delar inte den uppfattningen. Ingenstans i staden ställs så hårda krav på arbete eller annan form av sysselsättning som vid Jobbcentrum i Vårberg. Ingen stadsdel avslår en så stor andel bidragsansökningar som Skärholmen. Vi tolkar detta som ett tydligt bevis för att arbetslinjen inte råder i samma utsträckning över hela staden.

Förvaltningen anser heller inte att det krävs en förändring av lagstiftningen för att öka kraven på den som ansöker om försörjningsstöd. Detta med hänvisning till att stadens redan i dag fattar en mängd avslagsbeslut. När det gäller avslagen är det emellertid tydligt att stadsdelar med högre krav för den som erhåller försörjningsstöd också toppar avslagsstatistiken. En tydligare lagstiftning skulle sannolikt öka pressen på stadsdelar och andra kommuner i landet att avslå ansökningar där personer nekar delta i aktiviteter som motprestation.

Slutligen så delar vi inte förvaltningens syn att ökade krav skulle stå i strid med socialtjänstlagens principer om individuell prövning, barnets bästa och kommunens yttersta ansvar. Självklart ska var och en som uppfyller kriterierna för att erhålla socialbidrag få detta även i framtiden, förutsatt att man uppfyller de krav som ställs på motprestation.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2005:23

2005:23

Motion av Kristina Axén Olin (m) om Stockholm som försökskommun gällande egen normgivning för socialbidrag

Under en följd av år har det skett en överväldning av uppgifter från staten till kommunerna. Ett exempel är de konsekvenser som statens och försäkringskassans krafttag mot de ökande sjukskrivningarna får för kommunerna.

Ny statistik från Försäkringskassans huvudkontor som presenteras i Dagens Nyheter 2005-02-09 visar att under perioden april-december 2004 var det 9.000 personer som fick avslag eller vars sjukpenning drog in, helt eller delvis, för att de ansågs ha arbetsförmåga kvar. Antalet ökade starkt mot slutet av året. Under andra halvåret, juli-december, 2003 fick 2.145 personer avslag eller indragen sjukpenning. Den siffran hade mer än tredubblats för samma period 2004. Då var antalet 6.518. Bakgrunden är skärpta rutiner där arbetsförmågan provas noggrannare.

I takt med att allt fler uttaxeras från försäkringskassorna, får kommunerna ett ökat antal ansökningar gällande socialbidrag.

Under november månad 2004 ökade antalet bidragshushåll i Stockholm med 2 procent till 13 000 stycken och kostnaden för socialbidragen ökade med en procent till drygt 93 miljoner kronor². Siffrorna för december 2004 är kvar på samma nivå som månaden innan. Under hela 2004 utbetalades 1130 miljoner kronor i socialbidrag vilket är en ökning med 9 procent jämfört med 2003. Främst ökar antalet arbetssökande bidragstagare samt de med otillräcklig inkomst från försäkringskassan enligt Stockholms Utrednings- och Statistikkontor, USK.

---

² Statistik om Stockholm, 2004:12, USK

Sett över tid har kostnaderna för socialbidragen i Stockholm ökat med ca 14 procent mellan november 2002 och samma månad 2004. Även antalet hushåll med socialbidrag har ökat under samma period och var i november 2004 ca 12 procent fler än samma månad 2002.

Under samma period har arbetslösheten i staden ökat. Siffrorna nedan visar utvecklingen enligt AMS jämfört med 2004-12-31.

- Arbetslösheten i staden har ökat med 30 procent jämfört med 2002-10-31
- Antalet personer i arbetsmarknadspolitiska program i staden har ökat med 41 procent jämfört med 2002-10-31

Av redovisade siffror kan man dra slutsatsen såväl att arbetslösheten som antalet bidragsberoende ökat i Stockholm under pågående mandatperiod. Utvecklingen är såväl anmärkningsvärd som oroande.

Möjliggör kommunal normgivning

I dag reglerar Socialtjänstlagen och socialtjänstförordningen kommunens skyldigheter och medborgarnas rättigheter. I socialtjänstförordningen bestäms den riksnorm för försörjningsstödet som inte får underskridas. Dessutom gäller för bidragsgivningen de anvisningar som ställs i Socialstyrelsens författningssamling, SOSFS 2003:5 (S) Allmänna råd. Denna författningssamling må gå under beteckningen ”råd” men bestämmer i praktiken de miniminormer som skall gälla i bidragsgivningen då domstolarna utgår från dessa vid prövningar.

Socialstyrelsens riktlinjer för bidragsgivningen omfattar hela landet och tar inte hänsyn till region eller kommunspecifika förhållanden. Som exempel kan nämnas att det finns bestämda regler för vad som skall anses utgöra trångboddhet, där barn inte skall behöva dela sovrum.

Ett Sverige där arbete inte lönar sig och där trygghetssystemen uppmuntrar till bidragsberoende måste motarbetas. Trygghetssystemen måste vara till för dem som verkligen är sjuka eller i behov av stöd.

Det måste alltid löna sig att arbeta. Tillsammans med sänkta skatter på arbete och företagande föreslår vi stramare bidragsgivning till dem som inte arbetar. I dag är skillnaden mellan att arbeta och att inte arbeta många gånger försumbar. Bidragsberoende och passivitet måste motarbetas.

För att kunna garantera en god välfärd för alla Stockholmare i framtiden måste ekonomin gå ihop. De ökande kostnaderna för socialbidragen riskerar att bli ett hot mot kvaliteten i kommunala kärnverksamheter som skola och omsorg. För att förhindra en sådan utveckling vill vi uppdra åt kommunfullmäktige att hemställa till regeringen att göra Stockholm till en försökskommun

avseende självbestämmande över normgivningen i socialbidragen och samtidigt genomföra försök med jobbgaranti.

I Stockholm minskade socialbidragsberoendet med 47 procent under förra mandatperioden genom stram bidragsgivning och genom ett politiskt ledarskap som tydligt motverkade beroende och fusk.

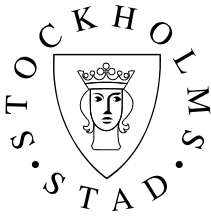
Med en möjlighet att kombinera jobbgaranti och kommunalt självbestämmande över normbildningen för socialbidragen kan socialbidragen minskas kraftigt och fler människor försörja sig själva genom arbete.

Med hänvisning till ovanstående hemställer jag att kommunfullmäktige beslutar

att hemställa till regeringen att göra Stockholm till en försökskommun avseende självbestämmande över normgivningen i socialbidragen.

Stockholm den 22 februari 2005

Kristina Axén Olin

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2005:2

2005:2

Motion av Jan Björklund m.fl. (fp) om skärpning av kraven för socialbidrag

Den kraftiga ökningen av antalet stockholmare som är beroende av socialbidrag är mycket oroande. Majoritetens enskilt största satsning i budget 2005 är en ökning av socialbidragsbudgeten med nästan 200 miljoner kronor, knappt 20%. Behovet av nya arbetsmetoder för att minska bidragsberoendet är akut. Socialbidragsberoendet leder till utanförskap och är den enskilt största orsaken till att Stockholm blir alltmer segregerat.

Samtidigt som socialbidragsberoendet växer i Stockholm finns det undantag. I flera stadsdelar minskade bidragstagandet dramatiskt under 2004, allra mest i Älvsjö (11,5%) och Liljeholmen (9,2%). Gemensamt för dessa nämnder är att man i samverkan med Jobbcentrum i Vårberg arbetar efter den så kallade Skärholmsmodellen som ställer krav på arbete för att erhålla socialbidrag.

De fyra stadsdelsnämnder som arbetar inom ramen för Jobbcentrum redovisar en genomsnittlig minskning av antalet bidragshushåll på 1,5% under 2004. I övriga 14 stadsdelsnämnder ökar bidragsberoendet med i genomsnitt 6,4%. Siffrorna talar sitt tydliga språk. När socialtjänsten ställer krav på den som får socialbidrag, leder det till att fler får jobb. Det betyder i sin tur att fler människor får möjlighet att styra över sin ekonomi och sin vardag. En fortsatt minskning av bidragsberoendet är dessutom av närmast avgörande betydelse för stadens ekonomi.

Såväl socialtjänstlagen som stadens riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd ställer krav på att den enskilde ska stå till arbetsmarknadens förfogande och aktivt söka arbete för att erhålla socialbidrag. Trots detta har många stockholmare blivit långtidsberoende av socialbidrag, med alla de påfrestningar för personens ekonomi och självförtroende som detta innebär. Ett

passiviserande socialbidragsberoende och kontakter med en socialtjänst som inte framförallt är jobbinriktad, bidrar till att förvärra utanförskapet.

Därför krävs en ändring av såväl socialtjänstlagen som stadens riktlinjer. En person som blir arbetslös och söker socialbidrag, ska börja arbeta igen inom fem dagar. Om personen inte hittar ett eget arbete eller kan matchas ihop med ett ledigt jobb, ska hon eller han tilldelas arbetsuppgifter av staden, exempelvis inom parkskötsel eller renhållning. På Jobbcentrum i Vårberg hänvisas arbetssökande bidragstagare till resursarbetslaget ”Håll Skärholmen rent”, en verksamhet som skulle kunna bli modell för hela staden.

Förändringen av stadens riktlinjer för handläggning av ekonomisk bistånd handlar om att göra kravet på arbete tydligt. Personer som inte accepterar ett erbjudet jobb, praktik eller utbildning, får inte beviljas försörjningsstöd. Detta ska även gälla studenter eller andra personer som är arbetssökande endast under kortare perioder.

Stockholms stad ska också uppvakta regeringen för en skärpning av socialtjänstlagen i detta hänseende. I lagens 4 kapitel, §4 står i dag att kommunen ”får begära att den som uppbär försörjningsstöd under viss tid skall delta i av nämnden anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet”. Lagen bör skärpas så att uppgiften att erbjuda praktik eller arbete blir tvingande för kommunen, och att personer som nekar att delta i dessa aktiviteter inte får beviljas försörjningsstöd.

Skärholmsmodellen med ”jobb i fokus” ska införas i hela Stockholm. Socialtjänstens arbete bör delas upp så att biståndshandläggarna inte är samma personer som de som arbetar med jobbcoachning. Erfarenheterna från de fyra stadsdelarna i Jobbcentrum visar att denna arbetsdelning är en viktig del i arbetet med att ställa högre krav för att man ska erhålla socialbidrag.

För de människor som står längre från arbetsmarknaden på grund av språksvårigheter, medicinska eller andra skäl behövs en aktivare socialtjänst. En jämförelse mellan stadsdelarna visar tydligt att aktiva insatser och tydliga krav har mycket stor betydelse i arbetet med att hjälpa människor att gå från bidrag till jobb. För att öka arbetet med att hjälpa personer som i dag har betydande hinder för att komma ut på arbetsmarknaden, vill vi föra över medel från försörjningsstöd till arbetsmarknadsåtgärder.

I de fall där det finns starka medicinska skäl till bidragsberoendet bör man göra en utredning för att se om personen borde ha en annan stödform, som sjukbidrag eller sjukpension.

Med hänvisning till ovanstående föreslås kommunfullmäktige besluta att

1. införa en jobbgaranti enligt Skärholmsmodellen i hela Stockholm, där alla som är socialbidragsberoende ges en snabb och individuell bedömning, och i de fall där det är arbetsbrist som är orsaken till bidragsberoendet, ska personen vara i arbete inom fem dagar
2. uppdra åt socialtjänstförvaltningen att revidera stadens rikslinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd i enlighet med vad som anförts ovan
3. uppdra åt kommunstyrelsen att uppvakta regeringen om en skärpning av socialtjänstlagen i enlighet med vad som anförts i motionen.

Stockholm den 24 januari 2005

Jan Björklund

Lotta Edholm

Ann-Katrin Åslund

Madeleine Sjöstedt

Ulf Fridebäck

Malin Strid